

Міністерство освіти і науки України

Модельна навчальна програма
«Інтегрований курс української мови й літератури
«Вивчаю державну мову». 5-9 класи»
для закладів загальної середньої освіти

(авт. Горошкіна Олена, Котусенко Олена, Головіна Олена,
Круть Ірина, Михайловська Неля, Овдійчук Лілія, Сергєєва Наталя,
Чоста Людмила, Юр'єва Аліна)

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»
(наказ Міністерства освіти і науки України від 28.08.2025 № 1192)

2025

Вступ

Модельна навчальна програма «Інтегрований курс української мови й літератури «Вивчаю державну мову». 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (далі - Програма) розроблена для навчання *осіб, які проживали / перебували на тимчасово окупованій території (далі - ТОТ) і не мали доступу до української системи освіти; для навчання дітей, які виїхали з України внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації і здобувають освіту одночасно в закладах освіти країни перебування та України.*

Програма визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів / учениць 5-6 та 7-9 класів з мовно-літературної освітньої галузі, пропонований зміст інтегрованого курсу та пропоновані види навчальної діяльності укладено відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898) з урахуванням Типової освітньої програми для навчання на рівнях повної загальної середньої освіти осіб, які проживають або проживали на тимчасово окупованій території України (наказ Міністерства освіти і науки України від 21.07.2025 № 1047), Типової освітньої програми для навчання дітей, які виїхали з України внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації і здобувають освіту одночасно в закладах освіти країни перебування та України (наказ Міністерства освіти і науки України від 07.08.2025 № 1119).

Метою інтегрованого курсу є формування компетентного мовця і читача, здатного креативно мислити, творчо самореалізовуватися; носія духовності, традицій і культури українського народу. Задля реалізації мети інтегрованого курсу визначено такі **завдання**:

формувати ціннісне ставлення до української мови як державної, як інструменту мислення, пізнання, комунікації та пізнання світу, а також до української літератури як джерела духовного збагачення й національної ідентичності;

підвищувати мотивацію до активного використання української мови в освітньому процесі та повсякденному житті;

формувати читацьку грамотність: уміння осмислено читати, аналізувати, інтерпретувати й критично оцінювати художні, публіцистичні та інформаційні тексти;

виховувати національну свідомість, повагу до української мови, культури, літературної спадщини та історичної пам'яті народу;

розвивати критичне й образне мислення, емоційний інтелект, креативність, уміння вести дискусію, аргументувати позицію, працювати з різними джерелами інформації;

навчати працювати з різними типами текстів – друкованими, цифровими, візуальними та медіатекстами.

сприяти формуванню громадянських якостей: толерантності, відповідальності, здатності до самоосвіти, діалогу та активної участі в суспільстві.

Особливостями запропонованої програми є переосмислення підходів до її структурування: змінено принципи добору оновленого змісту навчання. Вивчення української мови й літератури розглядається передусім як засіб особистісного зростання здобувачів освіти, набуття ними духовно-морального досвіду, формування ціннісних орієнтацій, засвоєння системи знань та вмінь, що є важливим чинником соціалізації та формування ключових компетентностей і наскрізних умінь.

Інтегрування відомостей з української мови й літератури уможливорює цілісне засвоєння інформації, охоплюючи опрацювання художніх творів, мовних і мовленнєвих понять. Такий підхід сприяє глибшому розумінню змісту текстів, удосконаленню, розвитку критичного й креативного мислення, мовлення учнів / учениць, формуванню громадянської позиції, ціннісних орієнтацій та особистісному зростанню здобувачів освіти.

Програму побудовано на засадах компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного підходів.

Інноваційність інтегрованого курсу полягає в поєднанні змісту української мови й літератури на модульній основі, що передбачає вивчення обох компонентів у межах спільної соціокультурної теми. Такий підхід забезпечує цілісне сприйняття мовно-літературного матеріалу, сприяє глибшому усвідомленню ролі й функцій української мови та художньої літератури, їхньої естетичної, виховної й пізнавальної цінності. Вивчення літературних творів у взаємозв'язку з мовними та мовленнєвими поняттями розвиває читацьку грамотність, критичне й образне мислення, емоційний інтелект, уміння вести діалог, аргументовано висловлювати власну думку.

У структурі основної частини програми виокремлено рубрики «Очікувані результати навчання», «Пропонований зміст інтегрованого курсу», «Пропоновані види навчальної діяльності».

Змістовий компонент програми структуровано за такими блоками: «Комунікація», «Інформація», «Мовні засоби», «Текст», «Літературний твір», що спрямовані на формування в учнів / учениць комплексу соціально значущих умінь і особистісних якостей, серед яких: уміння розв'язувати проблеми, критично мислити, ставити запитання й аргументовано відповідати на них; формулювати власну думку й виявляти ставлення до себе, інших і

навколишнього світу; здійснювати пошук, аналіз та інтерпретацію інформації; ефективно комунікувати й співпрацювати, адаптуватися до нових обставин. Програму побудовано так, щоб мовні й мовленнєві знання, уміння й навички мали перспективи застосування в усіх сферах, охоплювали різноманітні ділянки життя й діяльності суб'єктів освітнього процесу з урахуванням їхнього віку, потреб та інтересів. Задля уникнення перевантажень здобувачів освіти, орфографічні відомості подано розосереджено паралельно з вивченням інших тем.

Особливу роль відіграє блок «Літературний твір», що забезпечує розвиток емоційного інтелекту, естетичного смаку, читацької грамотності, сприяє формуванню ціннісних орієнтацій, здатності до емпатії, розуміння людських вчинків.

Інтегрований курс української мови й літератури для навчання осіб, які проживали / перебували на ТОТ і не мали доступу до української системи освіти, не обмежується лише засвоєнням теоретичних понять і формуванням мовних та мовленнєвих навичок. У центрі уваги – розвиток особистості учнів / учениць, збагачення їхнього духовного і морального досвіду, виховання свідомих громадян, здатних успішно взаємодіяти із суспільством, задля збереження національної ідентичності.

Основна частина
5-6 класи

5 клас		
Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Пропоновані види навчальної діяльності
Модуль 1. О Україно! Моя мова — українська		
Вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення [6 МОВ 1.1.2-1]; - обґрунтовує своє ставлення до змісту почутої інформації [6 МОВ 1.5.1]; - визначає основні проблеми, порушені в тексті, пов'язуючи їх із життєвим досвідом [6 МОВ 2.2.1]; - пояснює значення здобутої з тексту інформації [6 МОВ 2.4.1]; - обстоює власну позицію щодо обговорюваних питань [6 МОВ 1.6.2]; - наводить кілька простих аргументів і прикладів на підтвердження власної позиції [6 МОВ 1.6.2-1]; - розрізняє відому і нову для себе інформацію [6 МОВ 1.3.1-2]; - створює за мотивами прочитаного творчі роботи різних жанрів, зокрема власний медійний продукт (відеоролик тощо); [6 МОВ 2.7.2-1], [6 МОВ 3.1.2-1]; - записує від руки або з використанням спеціальних (у тому числі цифрових) пристроїв власні міркування, інформацію з різних джерел [6 МОВ 3.1.1];	Вступ Тема: Мовити українською Комунікація Ситуація спілкування. Учасники спілкування (адресат, адресант). Наміри співрозмовників. Етикетні норми спілкування. Інформація Джерела інформації, їх різновиди: аудіальні, візуальні, паперові, цифрові тощо). Мовні засоби Відчуття належності до українського народу через мову. Функції української мови в суспільстві. Текст Повторення вивченого в 1-4 класах. Зміст прочитаного. Мета читання текстів, зокрема художніх, навчальних, інформаційних.	Усна взаємодія: - застосування прийомів активного слухання; - коментування почутої інформації; - обговорення ролі української мови в житті країни і людини; - висловлення власних думок щодо ролі української мови, функцій її, ставлення до мови; - визначення комунікативної мети і завдань адресата й адресанта мовлення; - відповіді на запитання. Робота з текстом: - виразне читання художніх текстів; - визначення й обговорення, проблем, порушених у текстах; - структурування текстової інформації; - аналіз мовного матеріалу в художніх текстах на виявлення емоційного стану автора / авторки. Письмова взаємодія:

	Загальні особливості художнього, наукового, офіційно-ділового стилю. Літературний твір Література як вид мистецтва. Художні засоби виразності (епітет). Емоційний стан читача. Тетяна Майданович «О Україно! Божий білий цвіт». Галина Кирпа «Мова моя».	- трансформування текстової інформації про мову в графічну (колаж, малюнок); - створення медіатексту на основі прочитаних творів про українську мову, український народ. Дослідження мовлення: - пошук інформації для підтвердження важливої ролі державної мови для людини і суспільства; - добір художніх засобів виразності (епітетів), у поетичних текстах.
Модуль 2. Традиції українського народу в словах і вчинках		
Вирізняє лексичні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їхню суть [6 МОВ 4.1.2-1-2]; - порівнює та зіставляє слова, що належать до певних груп за вивченими ознаками [6 МОВ 4.1.1-2]; - виокремлює та розрізняє значення багатозначних слів, синонімів, пряме й переносне значення [6 МОВ 4.1.1-1]; - розрізняє відому і нову для себе інформацію [6 УМД 1.3.1-2]; - виявляє і виправляє помилки, допущені в тексті з урахуванням засвоєних мовних норм [6 МОВ 3.3.1]; - вживає слова відповідно до їхнього лексичного значення; - збагачує власне мовлення, використовуючи різні джерела [6 МОВ 4.2.4];	Тема: Лексикологія. Фразеологія Комунікація Усне і письмове спілкування. Вербальне та невербальне спілкування. Пауза, інтонація. Академічна доброчесність Інформація Види інформації. Інформація текстова, графічна, цифрова, відео. Способи пошуку інформації: за ключовими словами, заголовком, змістом; каталогом, переліком, списком.	Усна взаємодія: - слухання монологічних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів); - моделювання комунікативних ситуацій; - вибір тексту / медіатексту для читання / слухання / перегляду, за заголовком, змістом, анотацією тощо; визначення виду інформації; - добір і демонстрування зразків різних видів інформації; - пошук інформації відповідно до поставленого завдання;

- користується різними видами словників; - виокремлює та розрізняє фразеологізми [6 МОВ 4.1.1-1]; - виявляє фразеологізми у своєму та чужому мовленні, пояснює їхню суть [6 МОВ 4.1.2-1]; - послуговується фразеологізмами у повсякденному спілкуванні [6 МОВ 1.7.2-1]; - вправно користується фразеологічним словником; - формулює запитання, щоб уточнити суть фразеологізмів [6 МОВ 1.4.6-2]; - використовує фразеологізми для ефективної комунікації зі співрозмовником [6 МОВ 1.7.1-1]; - дотримується норм у виборі фразеологізмів [6 МОВ 1.7.1-3]; - засобами фразеологізмів пояснює свій (та інших осіб) емоційний стан з увагою до його відтінків [6 МОВ 1.8.1]; - використовує фразеологізми для збагачення міжособистісної комунікації позитивними емоціями, створення комфортної атмосфери спілкування, спонукання співрозмовників до певних дій [6 МОВ 1.8.3-1]; - використовує у власному мовленні прислів'я і приказки [6 МОВ 4.2.4];	Мовні засоби Повторення вивченого в 1-4 класах. Однозначні й багатозначні слова. Пряме і переносне значення слова. Тлумачний словник. Групи слів за значенням: синоніми, антоніми, омоніми. Пароніми. Словники антонімів, синонімів, омонімів, паронімів. Лексична помилка. Групи слів за походженням: власне українські й запозичені (іншомовного походження) слова. Словник іншомовних слів. Активна й пасивна лексика української мови: застарілі слова (архаїзми й історизми), неологізми. Письменницькі новотвори. Групи слів за вживанням: загальноновживані й обмеженого вживання. Стилiстично забарвлені слова. Діалектні, професійні слова й терміни, сленг, просторічні слова. Фразеологізми, їх роль у мовленні. Синонімічні, антонімічні фразеологізми. Джерела українських фразеологізмів. Текст Типи мовлення тексту. Розповідь. Побудова розповіді. Розповідь про себе. Опис. Побудова опису. Опис тварини. Роздум. Побудова роздуму. Роздум на	- висловлення з використанням нових слів; - добір комунікативно доцільних лексичних засобів; - обґрунтування доцільності мовних формул ввічливості; - спілкування живе й віртуальне на визначену тему; - визначення комунікативних намірів мовців; - моделювання ситуацій, що передбачають застосування вивченої теми, нових слів, фразеологізмів; - добір прислів'їв і приказок, що характеризують учасників спілкування; - виразне читання художнього твору ланцюжком, в особах. Робота з текстом: - виявлення й аналіз певних лексичних одиниць; - складання й оформлення власного висловлення згідно з усталеними лексичними нормами тощо - переказ тексту художнього твору із використанням активної та пасивної лексики. Письмова взаємодія: - редагування; доповнення; виявлення лексичних одиниць, що сприяють або перешкоджають гармонійному спілкуванню;
---	--	---

	екологічну тематику. Літературний твір Малі фольклорні жанри (паремії). Прислів'я, приказки, загадки, жанрові та художньо-виражальні особливості паремій. Художні засоби виразності (порівняння). Народні та літературні казки. Види народних казок – казки про тварин, героїко-фантастичні (чарівні), соціально-побутові – їх спільні й відмінні риси. Українська народна казка «Яйце-райце». Іван Франко «Фарбований лис». Літературна казка.	складання й оформлення власного висловлення згідно з усталеними лексичними нормами тощо; - створення текстів, у тому числі описів, із використанням певних лексичних і фразеологічних одиниць; - складання кросвордів; - створення кола Венна для характеристики літературних персонажів. Дослідження мовлення: - спостереження за використанням лексичних мовних одиниць (синонімів, омонімів, антонімів та ін.) у літературних текстах та їх художньо-виражальна роль; - тлумачення лексичного значення слова в різний спосіб; - ведення картотеки цікавих слів; - виконання вправ і завдань, що передбачають використання словників; - спостереження за використанням слів у прямому й переносному значенні в текстах; - дослідження джерел фразеології; - добір / пошук синонімічних, антонімічних фразеологізмів; - передавання змісту фразеологізмів невербальними засобами; - спостереження за використанням
--	---	--

		малих фольклорних жанрів у побуті та освітньому процесі й оформлення.
Модуль 3. Людина і природа		
- Уважно слухає монологічні/діалогічні висловлення, зважаючи на мету та умови спілкування, особливості текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [6 MOV 1.1.1-1]; - відтворює зміст почутого тексту з дотриманням орфоепічних норм [6 MOV 1.2.1]; - формулює запитання, щоб уточнити розуміння почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 MOV 1.4.6-2]; - дотримується орфоепічних, графічних, орфографічних норм у процесі вибору мовленнєвих засобів [6 MOV 1.7.1-3]; - послуговується засобами милозвучності у власному мовленні [6 MOV 1.7.2-1]; - читає виразно художні твори, зокрема напам'ять пейзажну лірику [6 MOV 2.1.1-1]; - визначає тему та мікротему, основну думку тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 MOV 2.2.3]; - розпізнає роль окремих звуків як виражальних засобів у тексті [6 MOV 2.2.6-2]; - записує власні міркування з використанням виучуваного мовного явища [6 MOV 3.1.1-1]; - пояснює виправлення, покликаючись на вивчені правила [6 MOV 3.3.1-2]; - аналізує мовлення за орфоепічними та орфографічними характеристиками [6 MOV 3.3.2-4]; - спостерігає за фонетичними явищами в мовленні,	Тема: Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія Комунікація Монолог, діалог. Вербальні та невербальні засоби. Інтонаційні засоби. Норми літературної вимови. Інформація Інформація відома й нова, основна й другорядна. Мовні засоби Повторення вивченого в 1-4 класах. Український алфавіт: голосні та приголосні звуки (повторення). Вимова голосних у наголошеній і ненаголошеній позиціях. Приголосні тверді й м'які, дзвінки й глухі. Звуки [дж], [дз]. Позначення м'якості приголосних на письмі буквами <i>ь, і, є, ю, я</i>. Правила вживання м'якого знака. Особливості української графіки (відповідність звуків і графічних знаків, <i>звук [r] і буква re</i>).	Усна взаємодія: - обмін враженнями, думками, зокрема в цифровому середовищі, щодо почутого / прочитаного / переглянутого; - виокремлення відомої й нової інформації в почутому \ переглянутому; - розрізнення основної та другорядної інформації; - інсценізування (рольова гра «Малюємо природу художніх творів» або «Малюємо пейзажну поезію»); - виправлення орфоепічних помилок. Робота з текстом: - виразне читання художніх текстів з дотриманням орфоепічних норм; - визначення теми та ідеї (основної думки) художнього тексту; - формулювання уточнювальних запитань для кращого розуміння та сприйняття; - розпізнавання та аналіз фонетичних виражальних засобів у художніх текстах, визначення їх художньо-естетичної цінності;

зокрема й на прикладі літературних творів [6 МОВ 4.1.2]; - застосовує знання правил орфографії й орфоепії для вдосконалення власного мовлення [6 МОВ 4.1.1].	Звукове значення букв <i>я, ю, є, ї</i> та <i>щ</i>. Правила вживання апострофа. Написання префіксів <i>з-, зі-, с-, роз-, без-, пре-, при-, прі-</i>. Наголос в українській мові. Склад. Перенос слів. Милозвучність української мови. Правила милозвучності (загальне ознайомлення). Спрощення в групах приголосних. Види помилок: орфоепічна, орфографічна, графічна. Словники. Орфоепічний словник. Словник наголосів. Орфографічний словник. Текст Тема, мікротеми, основна думка тексту. Проблеми в тексті. Гіпертекст у медіатексті. Літературний твір Тема, ідея (головна думка) художнього твору. Пейзажна лірика. Засоби художньої (фонетичної) виразності (асонанс, алітерація). Емоційний стан читача. Павло Тичина «Гаї шумлять...», Максим Рильський «Дощ». Ліна Костенко «Осінній день, осінній день, осінній...». Розкриття гармонії людини і природи. Мова	- слухання поетичних текстів, які покладені на музику і створення кольорового емоційного портрета-настрою. Письмова взаємодія: - підготовка власного висловлення про рідну природу з , дотриманням норм української мови. Дослідження мовлення: - аналіз художніх текстів для виявлення засобів фонетичної виразності, милозвучності й розуміння їх ролі.
--	--	--

	творю: поетичний звукопис у зображенні пейзажів.	
Модуль 4. Таємничість і чарівність дитинства		
- Вирізняє синтаксичні одиниці у своєму та чужому мовленні, пояснює їхню суть [6 МОВ 4.1.2-1]; - порівнює та зіставляє синтаксичні одиниці за визначеними ознаками [6 МОВ 4.1.1-2]; - використовує різноманітні синтаксичні конструкції в різних повідомленнях у спеціальних (захищених) цифрових сервісах і соцмережах [6 МОВ 3.2.1-1]; - відтворює зміст почутого тексту з увагою до конкретних синтаксичних одиниць [6 УМД 1.2.1]; - визначає мету повідомлення простим реченням [6 УМД 1.4.4]; - висловлює власні почуття і враження щодо зображених у тексті людей, подій, ситуацій, ставлення до них [6 МОВ 2.3.2]; - характеризує емоційний стан літературного персонажа, його поведінки, вчинків засобами простого й складного речень, виявляючи толерантність [6 МОВ 2.3.1-1]; - аргументує власну оцінку прочитаного тексту (художнього тексту, медіатексту тощо) за допомогою складного речення [6 МОВ 2.4.2-3]; - розповідає про власний емоційний стан, описуючи окремі відтінки настрою, почуттів, переживань тощо під час рефлексії власної діяльності або сприймання медіатексту / тексту, зокрема літературного твору, чи уривку з нього [6 МОВ 1.8.1-1].	Тема: Відомості з синтаксису й пунктуації Комунікація Правила ефективного слухання. Уточнювальні запитання. Інформація Достовірність інформації. Прийоми перевірки достовірності інформації. Мовні засоби Повторення вивченого в 1-4 класах. Словосполучення. Відмінність словосполучення від слова й речення. Головне й залежне слово в словосполученні (загальне ознайомлення). Речення, його граматична основа (підмет і присудок). Речення з одним головним членом (загальне ознайомлення). Види речень за метою висловлювання (розповідні, питальні, спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні). Другорядні члени речення: додаток, означення, обставина. Складне речення. Кома між частинами	Усна взаємодія: - переказ почутого / прочитаного; - відповіді на запитання за змістом почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту); - виразне читання художніх текстів в особах; - розповідь про власні враження (настрій, почуття, переживання) від прочитаного художнього тексту. Робота з текстом: - виписування з тексту словосполучень, що є ключовими й виражають зміст його; - заміна в тексті словосполучень; виписування речень, що передають основну думку тексту, абзацу; - передавання змісту фрагмента тексту одним реченням; - доповнення текстів однорідними членами; виписування речень, що передають основну думку тексту, абзацу; - складання різних видів плану тексту; - побудова діалогу на основі

	складного речення, з'єднаними безсполучниковим і сполучниковим зв'язком (загальне ознайомлення). Пряма мова. Діалог (загальне ознайомлення). Текст План тексту. Види плану. Стили мовлення. Розмовний, художній стилі. Літературний твір Жанри епічних творів. Особливості пригодницької прози. Іван Нечуй-Левицький «Вітрогон» / Зірка Мензатюк «Тасмниця козацької шаблі».	прочитаного / почутого тексту; - створення мапи пригод головних персонажів; - робота з ілюстративним матеріалом. Письмова взаємодія: - складання речень, що передають емоційний стан людини в різних ситуаціях; - створення речень оцінного змісту; - відтворення ситуації за допомогою речень із прямою мовою; - передача вражень від прочитаного / почутого за допомогою речень з прямою мовою відповідно до стилю мовлення. Дослідження мовлення: - розрізнення речень і словосполучень; - добір власних прикладів словосполучень і речень; - пошук ситуацій застосування окличних і питальних речень; - аналіз функцій головних і другорядних членів; - обґрунтування важливості розділових знаків; - аналіз монологів головних персонажів.
--	--	--

Повторення в кінці року		
6 клас		
Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Пропоновані види навчальної діяльності
Модуль 1. Краса й сила слова		
- сприймає тексти на слух, застосовуючи правила ефективного слухання [6 МОВ 1.1.1-1], -формулює тему та ідею почутого повідомлення [6 МОВ 1.4.1-1]; - розуміє та відтворює зміст почутого повідомлення [6 МОВ 1.1.2-2]; - пояснює значення здобутої із текстів інформації для виконання навчальних завдань [6 МОВ 2.4.1-1];	Тема: Вступ. Велич у слові! Комунікація Ввічливе слово – ключ до серця співрозмовника. Принципи етичного спілкування. Комунікативні наміри (запитати, привітати, пояснити, подякувати, обґрунтувати, заспокоїти, наказати, попросити тощо). Інформація Художні тексти як джерело інформації про мову, культуру, побут українців. Мовні засоби Краса й багатство української мови. Текст Основні ознаки тексту.	Усна взаємодія: - моделювання комунікативних ситуацій; - висловлення власного ставлення до проблеми, порушеної в тексті; - виразне читання поезій; - переказ (творчий) текстів. Робота з текстом: - декламування поетичних творів (зокрема, напам'ять); - слухання текстів поетичних творів, які покладені на музику; - робота з ілюстративним матеріалом; - створення власних текстів (вільне есе, привітання). Письмова взаємодія: - здобування з текстів потрібної інформації; - фіксування важливих відомостей. Дослідження мовлення: - визначення критеріїв мовної краси, показників багатства мови; - добір, аналіз і визначення ролі

	Літературний твір Своєрідність мистецького світосприймання. Відтворення краси рідного краю в поетичних текстах (метафора, епітет, персоніфікація). Тарас Шевченко «Садок вишневий коло хати». Павло Тичина «Блакить мою душу обвіяла».	художніх засобів у художніх текстах.
Модуль 2. Усе моє, все зветься Україна...		
Використовує словотвірні засоби для передавання власних емоцій, створення комфортної атмосфери [6 МОВ 1.8.3- 1]; - визначає в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) відому і нову, достовірну інформацію [6 МОВ 2.2.2-1]; - записує власні міркування з використанням виучуваного мовного явища [6 МОВ 3.1.1-1]; - добирає потрібні мовні засоби, дотримуючись основних мовних норм, ураховуючи роль значущих частин слова [6 МОВ 3.1.4]; - складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними словотвірними нормами [6 МОВ 3.1.4-1]; - спостерігає за значущими частинами слова в мовленні, зокрема й на прикладі літературних творів [6 МОВ 4.1.2]; - виявляє власні мовні вподобання в доборі мовних засобів [6 МОВ 4.2.1];	Тема: Будова слова. Словотвір. Орфографія Комунікація Повторення вивченого в 5 класі. Міжособистісне, групове спілкування. Інформація Повторення вивченого в 5 класі. Достовірність, новизна, актуальність і несуперечливість інформації. Мовні засоби Повторення вивченого раніше про будову слова. Основа (корінь, суфікс, префікс) і закінчення - значущі частини слова (поглиблення вивченого). Написання префіксів <i>з-, зі-, с-, роз-</i>,	Усна взаємодія: - визначення ситуацій, що потребують застосування вивченого матеріалу; - моделювання комунікативних ситуацій; - створення висловлень на визначену тематику; - визначення значущих частин слова; - пояснення ролі закінчень для творення форм слова; - обговорення читацьких уподобань і вражень; - визначення мотивів, символічного змісту порушених проблем у творах громадянської лірики; - розповідь про власний емоційний стан під час сприймання поезії; - виразне (спільне) читання напам'ять громадянської лірики.

- уважно слухає громадянську лірику; коротку інформацію про її авторів [6 МОВ 1.1.1-1]; - вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого навчального матеріалу [6 МОВ 1.1.2-1]; - розповідає про власний емоційний стан під час сприймання поезії; [6 МОВ 1.8.1-1]; - читає виразно громадянську лірику, зокрема напам'ять; [6 МОВ 2.1.1-1]; - характеризує порушені у творах проблеми; [6 МОВ 2.2.1-1]; - формулює мотиви поезії, розкриває її символічний зміст; [6 МОВ 2.2.3-1]; - характеризує образ ліричного героя поезії, [6 МОВ 2.3.1-1]; - аргументує власну оцінку поезії, наводячи доречні цитати із творів [6 МОВ 2.4.2-3]; - формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу громадянської лірики; [6 МОВ 2.2.7-1]; - створює за мотивами вивченої поезії творчі роботи різних жанрів, власний медійний продукт (відеоролик тощо) [6 МОВ 2.7.2-1], [6 МОВ 3.1.2-1]; - збагачує власне мовлення окремими засобами художньої виразності вивченої поезії.[6 МОВ 4.2.4].	<i>без-, пре-, при-, при-.</i> Правила написання букв <i>е, и, і</i> в суфіксах (загальне ознайомлення). Основні способи словотворення. Незмінні й змінні слова (загальне ознайомлення). Складні слова. Написання слів з <i>нів</i>. Зміни приголосних під час творення слів (загальне ознайомлення). Текст Комунікативні наміри (запитати, привітати, пояснити, подякувати, обґрунтувати, заспокоїти, наказати, попросити тощо). Літературний твір Громадянська лірика. Гімн. Ліро-епос. Ліричний герой. Актуальна національна та загальнолюдська проблематика творів. Емоційний стан читача. Художні засоби виразності (метафора) Павло Чубинський «Ще не вмерла України...». Микола Вороний «Євшан-зілля» (скорочено).	Робота з текстом: - пошук у текстах форм одного слова й спільнокореневих слів; добір спільнокореневих слів; виконання вправ і завдань, що передбачають розбір слів за будовою; - створення інфографіки на основі ознайомлення з інформацією про авторів літературних творів, - пошук у тексті форм одного слова й спільнокореневих слів; - виявлення й аналіз у текстах помилок, спричинених недоцільним уживанням спільнокореневих слів або форм слова; - виразне читання вголос художніх творів (ланцюжком, в особах). - обґрунтування думки про морально-етичний вибір героїв художнього твору; - визначення теми та ідеї в художніх творах; - слухання поетичних творів, покладених на музику. Письмова взаємодія: - підготовка власних висловлювань згідно з усталеними орфографічними нормами тощо; - написання мініроздуму за мотивами громадянської лірики, у якому аргументовано власну оцінку художнього твору, наведено цитати;
---	---	--

		- характеристика образу ліричного героя та інших образів у поезії; - створення власних медійних продуктів за мотивами вивчених літературних творів. Дослідження мовлення: - редагування речень, текстів; - пояснення й застосування правил написання значущих частин слова; - визначення спільного лексичного значення спільнокореневих слів, що належать до різних частин мови та виявлення їх ролі у художніх текстах; - розмежування спільнокореневих слів і форм одного слова; - визначення змінних і незмінних частин мови, складних слів; - пояснення функцій значущих частин слова; - аналіз та застосування в мовленні засобів художньої виразності (епітет, порівняння, метафора) використаних у вивчених літературних творах.
МОРФОЛОГІЯ. ОРФОГРАФІЯ		
Модуль 3. Частини мови в літературних вимірах		
- Залучає лексичне багатство мови для ефективної комунікації зі співрозмовниками [6 МОВ 1.7.1-1]; - доброзичливо висловлює своє ставлення до думок	Тема: Морфологія Комунікація	Усна взаємодія: - застосування прийомів активного слухання;

інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації [6 MOV 1.6.1-1]; - реагує на почуте, уточнює важливі деталі [6 MOV 1.1.2]; - добирає стиль мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування [6 MOV 1.7.1-2]; - обирає доцільні способи вдосконалення власного мовлення [6 MOV 3.3.3]; - створює невеликі типові повідомлення на спеціальних цифрових сервісах і в соціальних мережах, використовуючи самостійні та службові частини мови [6 MOV 3.2.1-1]; - створює та самостійно презентує в простий спосіб тексти визначеної тематики, комунікативно доречно використовуючи самостійні частини мови [6 MOV 3.1.2]; - збагачує власне мовлення, використовуючи різні джерела [6 MOV 4.2.4]; - вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого навчального матеріалу [6 MOV 1.1.2-1]; - уважно слухає пригодницько-фантастичні твори, коротку інформацію про авторів; навчальний матеріал про різновиди пригодницько-фантастичних творів та їх художні особливості [6 MOV 1.1.1-1]; - вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення [6 MOV 1.1.2-1]; - стисло переказує зміст пригодницько-фантастичних творів [6 MOV 1.2.1-1]; - характеризує порушені у творах проблеми [6 MOV 2.2.1-1];	Прийоми ефективного слухання. Уточнювальні запитання. Інформація Явна і прихована інформація. Факти й судження. Мовні засоби Повторення вивченого про самостійні частини мови в початкових класах. Загальна характеристика частин мови. Службові частини мови. Вигук. Текст Розповідь, Структура розповіді. Розповідь про себе, свою сім'ю, хобі. Естетична цінність літературного твору. Читацький досвід. Літературний твір Повість як жанр літератури (поглиблення поняття), пригодницька науково-фантастична повість. Сюжет і композиція. Драма як рід літератури, фантастична драма-казка. Леся Воронина «Таємне товариство боягузів, або Засіб від переляку № 9» (скорочено). Неда Неждана «Зоряна мандрівка».	- формулювання уточнювальних запитань за змістом почутого / прочитаного / переглянутого; - визначення та пояснення функцій самостійних і службових частин мови на прикладах із повсякденного життя; - створення усних повідомлень із використанням вивчених частин мови; - підготовка розповідей про себе, сім'ю, хобі з акцентом на правильне використання самостійних частин мови; - відповіді на запитання за змістом прослуханого навчального матеріалу про авторів та їхні твори; - коментоване читання художніх творів; - переказ (вибірковий) художнього твору від першої особи. Робота з текстом: - визначення явної та прихованої інформації в текстах; - розрізнення фактів і суджень; - виокремлення самостійних і службових частин мови в коротких текстах; - визначення основної теми та ідеї тексту на основі ключових слів, що належать до вивчених частин мови;
--	---	--

- формулює тему та основну думку пригодницько-фантастичних творів [6 МОВ 2.2.3-1]; - характеризує персонажів творів, їхню поведінку та вчинки [6 МОВ 2.3.1-1]; - висловлює в усній та/або письмовій формі власні почуття, враження, викликані прочитаними пригодницько-фантастичними творами, своє ставлення до зображених у них людей, подій, ситуацій, явищ тощо [6 МОВ 2.3.2-1]; - формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу творів [6 МОВ 2.2.7-1].		- формулювання та обговорення проблем, порушених у художніх творах; - виразне читання художніх творів (уголос ланцюжком, в особах); - складання сюжетного ланцюжка художнього твору; - створення інфографіки композиції художнього твору; - інсценування драматичного художнього твору (уривка). Письмова взаємодія: - повідомлення для цифрових сервісів або соціальних мереж; - складання словничка наукових термінів (за текстом пригодницької науково-фантастичної повісті). Дослідження мовлення: - порівняння функцій самостійних і службових частин мови в реченнях / текстах; - робота зі словниками; - аналіз мовних явищ у художніх творах.
Модуль 4. Від слова до міфу		
- Вирізняє окремі ознаки іменників, пояснює їхній зміст [6 МОВ 4.1.2-1]; - порівнює та зіставляє іменники за визначеними ознаками [6 МОВ 4.1.1-2];	Тема: Іменник. Орфографія Комунікація Мета та умови спілкування. Аргументація. Власна позиція. Емоційний стан співрозмовників.	Усна взаємодія: - моделювання комунікативних ситуацій; - визначення емоційного стану співрозмовників;

- спостерігає та виявляє окремі групи іменників у власному мовленні та в літературних творах [6 МОВ 4.1.2]; - використовує знання про іменник для вдосконалення власного мовлення [6 МОВ 4.1.1]; - виявляє власні мовні вподобання під час добору іменників [6 МОВ 4.2.1]; - виявляє і виправляє помилки, допущені в тексті, з урахуванням засвоєних правил [6 МОВ 3.3.1]; - творчо використовує іменники як творчий засіб, обґрунтовуючи власний вибір [6 МОВ 4.2.1-1]; - критично ставиться до власної мовленнєвої діяльності, обирає доцільні способи вдосконалення власного мовлення [6 МОВ 3.3.3]; - збагачує власне мовлення іменниками, використовуючи різні джерела [6 МОВ 4.2.4]; - уважно слухає інформацію про міф як найдавнішу форму світогляду, відомості про письменницю Дару Корній та образи прадавньої міфології в її творчості [6 МОВ 1.1.1-1]; - вичерпно відповідає на запитання за змістом нового навчального матеріалу [6 МОВ 1.1.2-1]; - читає виразно тексти міфів [6 МОВ 1.1.1-1]; - характеризує порушені в міфах проблеми [6 МОВ 2.2.1-1]; - формулює тему та основну думку текстів міфів [6 МОВ 2.2.3-1]; - визначає символіку міфів прадавньої України [6 МОВ 2.2.4-1]; - характеризує міфічних персонажів, їх поведінку та вчинки [6 МОВ 2.3.1-1]; - формулює висновки відповідно до поставленого	Інформація Міфологія як система культурної інформації. Як змінюється інформація: від міфів до сучасних повідомлень. Життєвий досвід як джерело інформації. Критерії добору і способи пошуку інформації. Мовні засоби Повторення вивчених у 1-4 класах відомостей про іменник. Іменник як самостійна частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Номінативна функція іменника в мовленні. Рід іменників. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що мають форми тільки однини або тільки множини. Відмінки іменників. Уживання форм кличного відмінка. Поділ іменників на відміни й групи. Відмінювання та правопис іменників І відміни. Відмінювання та написання іменників II відміни. Відмінювання та правопис іменників III-IV відмін.	- аргументування власної позиції в процесі аналізу проблеми; - визначення мети та умов спілкування; - відповіді на запитання за змістом прослуханого/прочитаного матеріалу. Робота з текстом: - нотування почутої / прочитаної інформації; - переказ (стислий) текстів; - виокремлення мовних одиниць у текстах, пояснення їх ролі у створенні текстів; - зображення текстової інформації про іменник у вигляді схеми, моделі, таблиці; - читання художніх текстів із дотриманням інтонації, логічних наголосів, пауз; - слухання музичних варіантів (інтерпретацій) поетичних текстів; - створення привітальних постерів із використанням цитат із календарно-обрядової поезії. Письмова взаємодія: - пояснення лексичного значення іменників у тексті; - створення текстів різної жанрово-стильової належності, зокрема листів, звернень до однокласників, учителів, казкових
--	---	--

завдання на основі аналізу опрацьованого матеріалу [6 МОВ 2.2.7-1].	Незмінювані іменники. Рід незмінюваних іменників. Написання іменників іншомовного походження. Відмінювання іменників, що мають форму лише множини. Зміни приголосних під час творення іменників із суфіксом <i>-ин-(а)</i> від <i>прикметників</i> на <i>-ський, -цький, -зький</i>; іменників із суфіксами <i>-ств-(о), -зтв-(о), -цтв-(о)</i>. Власні й загальні назви. Абревіатури та складноскорочені слова (загальне ознайомлення). Творення чоловічих і жіночих прізвищ, імен по батькові (загальне ознайомлення). <i>Не</i> з іменниками. Текст Міф як художній текст. Емоційний стан читача (почуття, враження). Літературний твір Міфи як найдавніша форма світогляду людини. Види міфів. Побудова та символіка космогонічних міфів. Відкритість творів літератури до інтерпретації. Праукраїнський міф «Сокіл-Род» (за С.Плачиндою). Дара Корній «Польовик» (із книги «Чарівні істоти українського міфу. Духи	персонажів, що потребують використання іменників у кличному відмінку. Дослідження мовлення: - розпізнавання іменників на основі їхніх смислових і граматичних особливостей; - визначення значущих частин слова в іменниках; - розрізнення й обґрунтування іменників з абстрактним і конкретним значенням; - дослідження сфер застосування правил написання великої букви у власних назвах; - обґрунтування життєвого значення правил написання іменників; - спостереження за використанням іменників у власному і чужому мовленні; - визначення синтаксичної ролі іменників; - групування іменників за вказаною ознакою; - аналіз мовних одиниць у художніх текстах, визначення їх ролі; - мовні ігри; - виконання граматичних вправ; - стилістичний експеримент; - складання карти пам'яті на основі узагальнення інформації про іменник.
--	---	---

	природи»). Відображення прадавньої міфології, звичаїв та обрядів українців. Календарно-обрядові пісні. Українські колядки й щедрівки. Особливості жанру. «Нова радість стала» (давні й сучасні варіанти), «Щедрик, щедрик, щедрівочка...».	
Модуль 5. Становлення особистості — шлях до мрії		
- Бере участь в онлайн-дискусіях, розпізнає розбіжності в думках і толерантно обстоює власну позицію, дотримуючись базових норм етикету [6 МОВ 3.2.2]; - вирізняє окремі ознаки прикметників, пояснює їхню суть [6 МОВ 4.1.2-1]; - спостерігає та виявляє окремі групи прикметників у власному мовленні та в літературних творах [6 МОВ 4.1.2]; - використовує знання про прикметник для вдосконалення власного мовлення [6 МОВ 4.1.1]; - виявляє власні мовні вподобання під час добору прикметників [6 МОВ 4.2.1]; - збагачує власне мовлення прикметниками як засобами художньої виразності [6 МОВ 1.7.2]; - характеризує основні особливості мовного оформлення текстів (художніх текстів, медіатекстів тощо), що належать до різних стилів і жанрів [6 МОВ 2.2.6]; - уважно слухає художній твір про дитинство видатних українців; коротку інформацію про авторку [6 МОВ 1.1.1-1];	Тема: Прикметник. Орфографія Комунікація Протидія й запобігання дискримінації, цькуванню. Безпечна поведінка в цифровому просторі. Особливості онлайн-взаємодії. Інформація Надійність джерел інформації. Повнота і несуперечливість інформації. Академічна доброчесність. Мовні засоби Повторення вивченого про прикметник у 1-4 класах: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Групи прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні. Прикметники твердої й м'якої груп.	Усна взаємодія: - застосування прийомів активного слухання; - моделювання комунікативних ситуацій, що потребують застосування певних мовних одиниць; - моделювання типових ситуацій онлайн-спілкування (форуми, чати) із дотриманням норм етикету та безпечної поведінки в цифровому просторі; - діалог про мрії персонажів художніх творів та особисті мрії з використанням ступенів порівняння прикметників. Робота з текстом: - визначення повноти й суперечливості / несуперечливості поданої в тексті інформації; - виокремлення прикметників у текстах, визначення їх впливу на

- стисло переказує зміст художнього твору [6 MOV 1.2.1-1]; - характеризує порушені у творі проблеми: становлення особистості, прагнення до здійснення мрії, розвитку таланту, морального вибору [6 MOV 2.2.1-1]; - формулює тему та основну думку твору [6 MOV 2.2.3-1]; - характеризує емоційний стан персонажів твору, їхню поведінку та вчинки [6 MOV 2.3.1-1]; - висловлює в усній та/або письмовій формі власні почуття, враження, викликані прочитаними творами, своє ставлення до зображених у них людей, подій, ситуацій, явищ тощо [6 MOV 2.3.2-1].	Узгодження прикметників у сполученні з іменниками за родами та числами. Букви <i>е, о, и</i> в прикметникових суфіксах <i>-ев- (-єв-), -ов-, -ин-, -ін-, -ичн-</i>. Зміни приголосних під час творення прикметників із суфіксами <i>-ськ-, -цьк-, -зьк-</i>. Ступені порівняння прикметників. Творення форм вищого і найвищого ступенів порівняння прикметників. Перехід прикметників в іменники. <i>Не</i> з прикметниками. Написання <i>-н-</i> і <i>-нн-</i> у прикметниках. Текст Особистий і суспільний досвід. Мета читання (для отримання інформації, виконання завдань, розвитку естетичного досвіду). Літературний твір Художньо-біографічна проза. Оповідання. Образи-персонажі. Вплив мистецтва на формування особистості. Марина Павленко «Янголи для Павлуса Тичини», «Небезпечні польоти Василька Симоненка» (Із книги «Райдуга в решеті. Про Павла Тичину, Надію Суровцову, Василя	загальний стиль та емоційне забарвлення; - складання простого плану до художнього твору; - переказ змісту художнього твору за складеним планом із використанням ілюстрацій або ключових слів для структурування; - складання текстів, що містять прикметники, написання есе з дотриманням принципів академічної доброчесності; - створення характеристики образу-персонажа художньо-біографічного твору з використанням прикметників. Письмова взаємодія: - складання речень і текстів із використанням прикметників для збагачення й уточнення мовлення; - створення інфографіки з відтворенням теми та проблематики художнього твору. Дослідження мовлення: - розпізнавання прикметників за смисловими та граматичними ознаками; - визначення в прикметниках значущих частин слова; - визначення синтаксичної ролі прикметників;
--	--	---

	Симоненка, Василя Стуса, Ірину Жиленко). Ірина Жиленко «Підкова». Автобіографізм поезії. Мрії ліричної героїні про здійснення бажань.	- розрізнення / групування якісних, відносних, присвійних прикметників; - творення ступенів порівняння якісних прикметників; - пояснення особливостей написання прикметникових суфіксів та закінчень; - використання словників, у тому числі в цифровому середовищі, задля з'ясування значення прикметників, написання їх тощо; - аналіз прикметників-епітетів у художніх текстах.
Модуль 6. Світ у числах і пригодах		
- Визначає окремі деталі, що сприяють або заважають комунікації [6 МОВ 1.5.2]; - виокремлює та розрізняє числівники за різними ознаками [6 МОВ 4.1.1-1]; - добирає потрібні числівники для створення власних текстів, дотримується мовних норм [6 МОВ 3.1.4]; - виявляє і виправляє помилки, допущені в тексті, з урахуванням засвоєних мовних норм [6 МОВ 3.3.1]; - спостерігає за числівниками в мовленні, зокрема на прикладі літературних творів [6 МОВ 4.1.2]; - переказує зміст тексту (художнього тексту, медіатексту тощо) у різний спосіб відповідно до завдання [6 МОВ 2.6.1-1]; - уважно слухає гумористичний художній твір;	Тема: Числівник. Орфографія Комунікація Цифрове середовище. Безпечна поведінка в цифровому просторі. Ефективна комунікація в цифровому середовищі. Інформація Види аргументації (авторитет, факт). Критерії добору й способи пошуку інформації. Мовні засоби Повторення вивченого в 3-4 класах: значення, морфологічні ознаки,	Усна взаємодія: - застосування прийомів активного слухання; - використання числівників для позначення кількості, порядку, дат, часу в діалогах та усних розповідях; - обговорення правил узгодження числівників з іменниками; - аналіз та обговорення ситуацій із повсякденного життя, що стосуються ефективної комунікації в цифровому середовищі, дотримання мовної стійкості; - виразне читання гумористичних художніх творів (ланцюжком, в особах);

коротку інформацію про автора [6 МОВ 1.1.1-1]; - вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення [6 МОВ 1.1.2-1]; - читає виразно художній твір [6 МОВ 2.1.1-1]; - характеризує порушені у творі проблеми [6 МОВ 2.2.1-1]; - формулює тему та основну думку твору [6 МОВ 2.2.3-1]; - характеризує емоційний стан персонажів твору, їхню поведінку та вчинки [6 МОВ 2.3.1-1]; - проводить паралелі між образами та ситуаціями, зображеними в гумористичному творі, та власним життєвим досвідом для формування базових морально-етичних норм [6 МОВ 2.3.1-2]; - висловлює в усній та/або письмовій формі власні почуття, враження, викликані прочитаним твором [6 МОВ 2.3.2-1].	синтаксична роль числівників. Числівники кількісні (на означення цілих чисел, дробові, збірні) і порядкові. Правопис числівників простих, складних і складених. Відмінювання кількісних і порядкових числівників. Правопис неозначених числівників. Узгодження числівників з іменниками. Правильне вживання числівників на позначення дат і часу. Текст Різновиди текстів (одиничні та множинні, цілісні, перервані та змішані). Літературний твір Гумористичні твори. Риси гумору. Жанри гумористичних творів. Гумористична повість. Іван Андрусяк «8 днів із життя Бурундука» (скорочено). Морально-етична проблематика твору. Сюжетні лінії. Естетична цінність літературного твору.	- відповіді на запитання за змістом почутого / прочитаного / побаченого; - формулювання теми та основної думки твору, аналіз проблем, порушених у творі, емоційного стану персонажів. Робота з текстом: - виокремлення числівників у текстах та класифікування їх за значенням та будовою; - переказ тексту зі збереженням або зміною числівників відповідно до завдання; - використання числівників як текстотвірного засобу; - висловлення в усній та/або письмовій формі власних почуттів, вражень, викликаних прочитаним твором; - створення фабульного щоденника подій художнього твору з позначенням дат і часу; - створення хмари слів для відображення порушених у художньому творі проблем. Письмова взаємодія: - відмінювання кількісних та порядкових числівників; - виявлення та виправлення помилок у вживанні та написанні числівників (узгодження з іменниками, відмінювання, написання складних і
---	---	--

		складених числівників), а також помилок, пов'язаних із комунікативними нормами; - уживання числівників на позначення дат і часу («За десять хвилин», «Першого вересня»). Дослідження мовлення: - розпізнавання числівників на основі їх смислових і граматичних особливостей; - розрізнення числівників та спільнокоренових інших частин мови (<i>п'ять, п'ятірка</i> тощо); - розрізнення кількісних і порядкових; простих, складних і складених числівників; - аналіз числівників в адаптованих текстах (новинах, оголошеннях); - дослідження особливостей узгодження числівників з іменниками в різних контекстах; - спостереження за вживанням числівників у текстах.
Модуль 7. У дзеркалі поезії		
- Застосовує знання на практиці; дотримується орфографічних норм у процесі вибору мовленнєвих засобів [6 МОВ 1.7.1-3]; - застосовує знання правил орфографії для вдосконалення власного мовлення [6 МОВ 4.1.1]; - спостерігає за етикетними функціями займенника в чужому мовленні й тексті літературного твору [6	Тема: Займенник. Орфографія Комунікація Роль займенників у спілкуванні. Етика спілкування. Особливості використання займенників в офіційному і неофіційному спілкуванні. Діалог як	Усна взаємодія: - використання прийомів активного слухання; - переказ (вибірковий) змісту почутого; - моделювання комунікативних ситуацій;

МОВ 4.2.1]; - добирає потрібні займенники, дотримується основних мовних норм [6 МОВ 3.1.4]; - перефразовує репліки в діалозі [6 МОВ 1.2.1-3]; - уважно слухає ліричні твори; коротку інформацію про авторів; навчальний матеріал [6 МОВ 1.1.1-1]; - вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого навчального матеріалу [6 МОВ 1.1.2-1]; - розповідає про власний емоційний стан під час сприймання поезії [6 МОВ 1.8.1-1]; - читає виразно поезію, зокрема напам'ять [6 МОВ 2.1.1-1]; - формулює мотиви ліричних творів [6 МОВ 2.2.3-1]; - характеризує образ ліричного героя творів [6 МОВ 2.3.1-1]; - аргументує власну оцінку поезії, наводячи доречні цитати [6 МОВ 2.4.2-3]; - формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу творів [6 МОВ 2.2.7-1]; - збагачує власне мовлення окремими засобами художньої виразності вивчених ліричних творів [6 МОВ 4.2.4].	форма спілкування. Роль займенників у вираженні думки та ставлення. Інформація Повнота і зрозумілість інформації. Займенники та прихована інформація (хтось сказав). Інформаційні бар'єри в спілкуванні. Відповідальність за зміст інформації. Академічна доброчесність. Мовні засоби Займенник, його значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль: повторення вивченого в 3-4 класах. Групи займенників за значенням. Етикетні функції займенників <i>ти</i> і <i>Ви</i>. Відмінювання займенників усіх розрядів. Правопис неозначених і заперечних займенників. Написання займенників із прийменниками. Узагальнення вивченого. Текст Первинні та вторинні тексти. Переказ як вторинний текст. Читацький досвід (уподобання й взірцева художня література; національне та загальнолюдське). Зміст і форма літературного твору.	- використання займенників у розмовах для уникнення тавтології та уточнення особи, предмета; - перефразування реплік у діалозі, заміна іменників займенниками; - виразне читання поезій; - опис власного емоційного стану після прослуховування ліричних творів із використанням відповідних займенників («Мені сподобалося...», «Я відчув / відчула...»). Робота з текстом: - виокремлення займенників в тексті, визначення їх розряду і функцій; - заміна іменників у тексті на відповідні займенники для покращення стилю; - стилістичний експеримент; - формулювання висновків відповідно до поставленого завдання на основі аналізу творів, застосовуючи знання про займенники та їхню функцію. Письмова взаємодія: - відмінювання займенників різних розрядів; - практичні завдання на правопис неозначених та заперечних займенників; - складання речень із
--	--	--

	Літературний твір Рима. Ритм. Засоби художньої виразності (персоніфікація, фігури: риторичне питання, риторичне звертання, повтор). Пейзажна лірика. Леся Українка «Тиша морська». Микола Вінграновський «Даленіс вечір в бабиному літі...», «Димить стерня над синіми ярами», «Вже неминуче буде сніг» (один вірш за вибором).	займенниками та прийменниками; - створення ментальної карти «Засоби художньої виразності» у пейзажних творах. Дослідження мовлення: - аналіз етикетних функцій займенників у зразках мовлення та адаптованих літературних творах; - визначення синтаксичної ролі займенників у реченнях; - редагування речень, текстів; - аналіз займенників у вивчених поезіях для створення образів, передачі емоцій та формування смислу.
Повторення в кінці року		

7-9 класи

7 клас		
Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Пропоновані види навчальної діяльності
МОРФОЛОГІЯ. ОРФОГРАФІЯ		
Модуль 1. «Дія мовою пісні»		
- Свідомо слухає навчальну інформацію про художні твори історичної тематики та про їх авторів [9 МОВ 1.1.1]; - обговорює актуальність патріотичної поезії про війну, зв'язок творів із творчістю митця/мисткині [9 МОВ 1.1.2-2]; - бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії відповідно до мети та ситуації спілкування [9 МОВ 1.1.2]; - відповідає на запитання за змістом почутого, акцентуючи на важливих деталях [9 МОВ 1.1.2-1]; - знаходить потрібну інформацію, відому або нову, в одному чи кількох джерелах (художніх текстах, медіатекстах тощо) і використовує її відповідно до самостійно визначених цілей [9 МОВ 1.3.1-1]; - розрізняє окремі елементи маніпуляції та пропаганди [9 МОВ 1.4.4-2];	Тема: Дієслово. Орфографія Комунікація Комунікативна взаємодія. Прийоми комунікативної взаємодії. Важливі й другорядні деталі повідомлення. Інформація Види інформації (повторення). Протидія пропаганді та маніпуляції. Мовні засоби Повторення вивченого у 2-4 класах. Дієслово: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: неозначена форма (інфінітив), особові форми, безособові форми на <i>-но, -то</i>. Неозначена форма (інфінітив) та особові форми. Види дієслова. Способи дієслів. Дійсний спосіб.	Усна взаємодія: - застосування прийомів активного слухання; - відповідь на запитання за змістом почутого повідомлення; - формулювання уточнювальних запитань до почутого для його розуміння; - пошук потрібної інформації, відомої або нової, в одному чи кількох текстових джерелах; - опис подій за допомогою дієслова в різних способах і часі; - розповідь про історичне минуле та героїв визвольних змагань з акцентом на правильне використання дієслів у мовленні; - висловлювання з теми «Україна в піснях» із використанням дієслів; - складання діалогу на історичну тематику з використанням дієслів різних способів; - виконання комунікативних вправ із

- співвідносить зміст патріотичних пісень літературного походження з історичним і соціокультурним контекстом, світоглядною позицією їх автора [9 МОВ 2.1.3-1]; - коментує та обґрунтовує актуальність порушених у сучасних патріотичних піснях літературного походження проблем з урахуванням власного досвіду та культурно-історичного контексту [9 МОВ 2.2.1-1]; - інтегрує інформацію, надану в різний спосіб (текстову, графічну, числову тощо) в межах одного або кількох текстів (художніх текстів, медіатекстів тощо), зокрема в гіпертекстах у цифровому середовищі [9 МОВ 2.2.5]; - формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу текстів патріотичних пісень літературного походження [9 МОВ 2.2.7-1]; - ідентифікує різні види помилок на рівні змісту, структури та мовного оформлення, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення, спираючись на засвоєні норми [9 МОВ 3.3.1-1]; - розрізняє дієслова на основі аналізу їхніх характерних ознак і функцій у мовленні, виявляє типові закономірності функціонування їх на основі узагальнення власних спостережень [9 МОВ 4.1.1]; - аналізує окремі дієслова в усному	Часи дієслів. Минулий час. Теперішній час. Особливості змінювання. Майбутній час. Проста й складена форми. Особливості змінювання. Дієвідмінювання. Наказовий спосіб. Особливості творення. Умовний спосіб. Особливості творення. Способи творення дієслів. Правопис дієслів. <i>Не</i> з дієсловами. Вживання дієслів у мовленні. Текст Повторення вивченого в 5-6 класах. Множинні тексти. Літературний твір Народнопісенна суспільно-побутова лірика. Образи-символи. Актуальна національна та загальнолюдська проблематика творів. Історико-культурний контекст. Суспільно-побутова лірика. Козацькі пісні. «Ой на горі та й жінці жнуть». Пісні літературного походження. С. Климівський «Їхав козак за Дунай». Стрілецькі та повстанські пісні. С.Чарнецький, Г. Трух «Ой у лузі	дієсловами «Мова в дії»; - моделювання комунікативних ситуацій; - прослуховування та перегляд сучасних музичних і відеоінтерпретацій патріотичних народних пісень та пісень літературного походження. Робота з текстом: - аналіз інформаційних повідомлень; - виразне читання вголос пісенної лірики; - виокремлення дієслова в текстах, визначення морфологічних ознак; - переказ прочитаних художніх текстів зі зміною часових форм дієслів; - аналіз героїчних учинків, що виражені дієсловами, їх значення в динаміці сюжетної лінії; - дослідження актуальності мотивів та пафосу козацьких, сучасних патріотичних пісень, зіставлення з нинішніми подіями в країні. Письмова взаємодія: - виконання завдань на утворення форм дієслів; - виконання вправ на визначення виду, часу, способу та особи дієслів; - складання речень із дієсловами різних форм; - створення пам'ятки «Читай-розрізняй-усвідомлюй» із метою протидії пропаганді та маніпуляції; - створення власного медіатексту -
--	--	---

мовленні, текстах (художніх текстах, медіатекстах тощо) і робить висновки щодо функціонування й доцільності використання їх [9 MOV 4.1.2-1]; - використовує знання про дієслово для вдосконалення власного мовлення [9 MOV 4.1.1-2]; - творчо використовує виражальні можливості дієслова, виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення [9 MOV 4.2.1-1].	червона калина...». Олесь Бабій «Зродились ми великої години...». Сучасні патріотичні пісні (2-3 на вибір). Святослав Вакарчук «Квіти мінних зон», «Місто Марії». Сергій Соловій «Люди-титани», «Лють», «Азовсталь». Сергій Жадан «Діти». Христина Соловій «Українська лють».	відгуку у соцмережах на патріотичні пісні у сучасному виконанні та/або ілюстрацій до них. Дослідження мовлення: - дослідження особливостей творення та вживання дієслів у різних способах в адаптованих художніх і медіатекстах; - редагування невеликих текстів; - висловлення власної думки щодо героїчного змісту народних суспільно-побутових пісень; - лінгвістичне мінідослідження «Як дієслово відтворює події?».
Модуль 2. «Особлива дія, що рухає історію»		
- Свідомо слухає навчальну інформацію про художні твори історичної тематики та про їх авторів [9 MOV 1.1.1]; - бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії відповідно до мети та ситуації спілкування [9 MOV 1.1.2]; - формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння [9 MOV 1.1.2-4]; - відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), акцентуючи на важливих деталях, зокрема художніх деталях у художньому тексті [9 MOV 1.1.2-1]; - вирізняє невербальні засоби, які	Тема: Дієприкметник. Орфографія Комунікація Комунікативні наміри. Виразність мовлення. Діалог. Дискусія. Інформація Опрацювання текстової інформації. Вербальні та невербальні засоби інформації. Мовні засоби Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприкметниковий зворот. Розділові	Усна взаємодія: - застосування прийомів активного слухання; - обговорення змісту поетичного та прозового творів; - визначення мотиву, жанру, художніх засобів текстів; - формулювання запитання за змістом (для уточнення деталей), виявлення прихованого змісту; - опис події з використанням дієприкметників і дієприкметникових зворотів; - складання діалогу з використанням дієприкметників; - дискутування «Слово, що рухає історію» (за змістом художніх творів).

сприяють розумінню не вираженого вербального змісту повідомлення [9 MOB 1.1.3-1]; - добирає різні способи і засоби візуалізації власне розуміння почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), структуруючи інформацію [9 MOB 1.2.3-1]; - визначає тему, основну ідею, мотив, порушені в художніх творах проблеми [9 MOB 1.4.1]; - визначає мету мовця й передбачає комунікативний намір співрозмовника [9 MOB 1.4.4]; - комунікує, визнаючи право на існування іншої думки, з дотриманням принципів етики спілкування, норм літературної вимови [9 MOB 1.6.1-2]; - доречно використовує цитати з художніх творів для підтвердження та увиразнення власних поглядів, ідей, переконань [9 MOB 1.6.1-3]; - використовує різні засоби художньої виразності у власному мовленні, обґрунтовуючи доцільність їх вибору [9 MOB 1.7.2-1]; створює текст на основі кількох графічних джерел інформації, аналізуючи, порівнюючи, систематизуючи, узагальнюючи та оцінюючи її [9 MOB 2.6.2-1]; - фіксує в письмовій формі (від руки або з	знаки в реченнях з дієприкметниковими зворотами. Види дієприкметників: активні / пасивні дієприкметники: особливості творення, відмінювання, уживання. Способи заміни активних дієприкметників. Правопис дієприкметників: <i>-н-</i> у дієприкметниках та <i>-нн-</i> у прикметниках віддієслівного походження. <i>Не</i> з дієприкметниками. Текст Історико-культурний контекст. Особистий і суспільний досвід. Літературний твір Роди і жанри літератури (повторення). Художній образ і ліричний герой, тема та мотив у творі. Епос як рід літератури (повторення та поглиблення), історична повість. Читацький досвід. Тарас Шевченко «Розрита могила». Іван Франко «Захар Беркут» (скорочено).	Робота з текстом: - виразне читання фрагментів творів; - переказ прочитаного від імені поета-мандрівника; - визначення жанру, теми, мотиву в ліричному творі; - розкриття характерних жанрових ознак епічного твору (історичної повісті); - розрізнення дієприкметників у поетичному творі, визначення морфологічних ознак; - визначення синтаксичної ролі дієприкметників, дієприкметникових зворотів у текстах; - переказ тексту із граматичною трансформацією дієприкметників за умови відповідності; - доповнення тексту дієприкметниками; дієприкметниковими зворотами для опису подій, зовнішності людей / явищ. Письмова взаємодія: - виконання вправ на визначення виду, творення, відмінювання, уживання дієприкметників; - складання речень з активними та пасивними дієприкметниками; - стисле повідомлення (прості ускладнені речення з дієприкметниковими зворотами); - створення сторінки в соцмережах про письменників / письменниць із використанням дієприкметників.
---	---	---

використанням спеціальних, зокрема цифрових, пристроїв) власні міркування або інформацію з різних джерел, враховуючи адресата [9 МОВ 3.1.1]; - записує власне або чуже мовлення, використовуючи у разі потреби відповідні прийоми оптимізації викладу думок (різні графічні прийоми, скорочення, виділення тощо) та засоби мовної виразності [9 МОВ 3.1.1-1]; - складає та оформляє власні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм [9 МОВ 3.1.4-1]; - розрізняє дієприкметники на основі аналізу їхніх характерних ознак і функцій у мовленні, виявляє системні міжрівневі взаємозв'язки між ними, типові закономірності функціонування на основі узагальнення власних спостережень [9 МОВ 4.1.1]; - аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і робить висновки щодо функціонування та доцільності використання дієприкметників [9 МОВ 4.1.2-1]; - використовує дієприкметники, обираючи з-поміж запропонованих варіантів,		Дослідження мовлення: - аналіз дієприкметників в адаптованих художніх і медіатекстах, визначення їхньої синтаксичної ролі; - лінгвістичний практикум із виділення дієприкметникових зворотів комами; - аналіз стилістичної ролі дієприкметників та вплив дієприкметникових зворотів на виразність художніх творів; - редагування словосполучень і речень; - визначення особливостей творення, уживання активних і пасивних дієприкметників у художніх творах; - визначення смислових та синтаксичних відношень у реченні для обґрунтування вибору розділових знаків.
--	--	---

виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення [9 МОВ 4.2.1-1]; - взаємодіє з іншими особами через власний продукт творчості (зокрема текст, постер, відеоролик тощо) [9 УМД 4.2.3-1].		
Модуль 3. «Діємо, плекаючи любов і перемагаючи обставини»		
- самостійно створює конспект навчального матеріалу, дає характеристику персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати [9 МОВ 1.2.2-1]; - визначає тему, основну ідею, мотив, порушені в художніх творах проблеми [9 МОВ 1.4.1]; - виявляє важливі деталі художніх творів для ілюстрування власного розуміння почутого [9 МОВ 1.4.1-2]; - доречно використовує цитати з художніх творів для підтвердження та увиразнення власних поглядів, ідей, переконань [9 МОВ 1.6.1-3]; - складає та оформляє власні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм [9 МОВ 3.1.4 -1]; - добирає й використовує дієприслівники для ефективної комунікації, пристосовує їх	Тема: Дієприслівник. Орфографія Комунікація Принципи етики спілкування. Поняття про ненасильницьку комунікацію. Інформація Трансформування текстової інформації в графічну (<i>практично</i>). Мовні засоби Дієприслівник як особлива форма дієслова. Загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівниковий зворот. Розділові знаки в реченнях із дієприслівниковими зворотами та одиничними дієприслівниками. Вид і час дієприслівників. Творення дієприслівників недоконаного й доконаного видів. <i>Не</i> з дієприслівниками. Текст Загальні особливості розмовного,	Усна взаємодія: - застосування прийомів активного слухання; - коментування почутої інформації; - обговорення актуальних проблем за змістом прочитаного; - опис дії / події за допомогою дієприслівників; - визначення морфологічних ознак дієприслівника як особливої невідмінюваної форми дієслова, що поєднує в собі ознаки дієслова та прикметника; - інтерв'ю з теми «Неповторність особистості: конфлікт із буденністю - виклик суспільству (використання цитат Анни / Яринки) з дотриманням принципів етики спілкування; - складання розповіді за прочитаними творами з активним використанням дієприслівників; - складання діалогу за змістом художнього твору з використанням дієприслівникових зворотів.

до ситуації спілкування та комунікативних намірів, враховуючи соціальний і культурний контекст [9 МОВ 1.7.1-1]; - використовує для виконання завдань текстові / медіатекстові джерела, інформацію з яких вважає достовірною та надійною, аргументує вибір таких джерел [9 МОВ 2.5.1 -1]; - передає художній текст словесно та графічно, узагальнюючи, інтерпретуючи [9 МОВ 2.6.1]; - фіксує на письмі власне або чуже мовлення, використовуючи за потреби відповідні прийоми оптимізації викладу думки (різні графічні прийоми, скорочення, виділення тощо) та засоби мовної виразності [9 МОВ 3.1.1-1]; - ідентифікує різні види помилок на рівні змісту, структури та мовного оформлення, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення, спираючись на засвоєні норми [9 МОВ 3.3.1-1]; - аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми й мети висловлювання [9 МОВ 3.3.2-1]; - розрізняє дієприслівники у процесі аналізу їхніх характерних ознак і функцій у мовленні, виявляє системні міжрівневі взаємозв'язки між ними, типові закономірності функціонування їх на основі узагальнення власних спостережень [9 МОВ 4.1.1];	наукового, публіцистичного стилів мовлення. Зміст прочитаного. Літературний твір Жанри літератури (поглиблення). Філософська лірика. Засоби творення художнього образу. Художні засоби (алегоричні образи, уособлення). Соціально-психологічна повість. Проблематика, конфлікт. Василь Симоненко «Лебеді материнства». Ліна Костенко «Кольорові миші». Оксана Радушинська «Метелики в крижаних панцирах» (скорочено).	Робота з текстом: - виразне читання фрагментів художніх творів, інтонування речень; - визначення мовних засобів у текстах розмовного, наукового, публіцистичного стилів мовлення; - добір ключових слів; визначення основної думки творів; - визначення теми, ідеї (проза), мотиву (поезія), особливості композиції, сюжету (проза), жанру; - формулювання висновків на основі прочитаного; - переказ тексту від імені героя / героїні твору; - створення «асоціативного куща» для характеристики героїв художнього твору; Письмова взаємодія: - виконання вправ на визначення морфологічних ознак і синтаксичної ролі дієприслівника; - творення дієприслівників теперішнього та минулого часу («Словесна майстерня: від дії до обставини за матеріалами поезії В.Симоненка»); - написання листа герою твору ; Дослідження мовлення: - аналіз дієприслівників у текстах, уривках із літературних художніх творів), визначення морфологічних ознак;
---	---	---

- використовує знання про дієприслівник для вдосконалення власного мовлення [9 MOV 4.1.1-2]; - аналізує дієприслівники в усному мовленні, текстах (художніх текстах, медіатекстах тощо) і робить висновки щодо доцільності використання їх [9 MOV 4.1.2-1]; - імпровізує з текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом), застосовуючи елементи стилізації, пародії тощо, обстоює свою позицію та право на самовираження [9 MOV 4.2.2-1]; - використовує різноманітні стратегії (зокрема вільний запис асоціацій, «карти знань», складання списків дивних ідей тощо) для продукування нових мистецьких ідей, використовує і доопрацьовує ідеї інших осіб на засадах академічної доброчесності [9 MOV 4.2.3-2].		- аналіз уживання дієприслівників і дієприслівникових зворотів у фразеологізмах, творах художньої літератури; - створення карти знань (гроно) з теми «Написання <i>«не»</i> з дієприслівниками».
Модуль 4. Ознака та стан антивоєнної дії		
- Свідомо слухає навчальну інформацію про художні твори автобіографічної тематики та про їх авторів [9 MOV 1.1.1]; - взаємодіє з іншими особами усно, сприймання і використання інформації в різних комунікативних ситуаціях, свідомо застосовує прийоми активного слухання навчальної інформації [9 MOV 1.1.1-1]; - відповідає на запитання за змістом почутого художнього тексту, акцентуючи на	Тема: Прислівник. Орфографія Комунікація Мовні й позамовні засоби гармонійного спілкування (елементи ввічливості, жести, міміка, комплімент). Діалог. Монолог. Інформація	Усна взаємодія: - застосування прийомів активного слухання; - коментування почутої інформації; - моделювання комунікативних ситуацій; - аналіз доцільності використання невербальних засобів спілкування; - відповіді та запитання за змістом прочитаного / почутого навчального матеріалу з мовної теми (гра

важливих деталях [9 МОВ 1.1.2-1]; - добирає й використовує необхідні вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації, пристосовує їх до ситуації спілкування та комунікативних намірів, враховуючи соціальний і культурний контекст [9 МОВ 1.7.1-1]; - пояснює причини відповідного емоційного стану в типових життєвих ситуаціях [9 МОВ 1.8.1-2]; - застосовує різні види критичного читання одиничних та множинних текстів (цілісних, перерваних, змішаних), з-поміж іншого й художніх текстів, медіатекстів тощо на відому й нову тематику відповідно до мети читання [9 МОВ 2.1.1]; - переказує художній текст, акцентуючи на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах [9 МОВ 1.2.1-1]; - співвідносить зміст сприйнятого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) з історичним і соціокультурним контекстом, світоглядною позицією автора [9 МОВ 2.1.3-1]; - характеризує поведінкові вияви та причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментує їхні вчинки та висловлення [9 МОВ 2.3.1-1]; - трансформує графічну інформацію на основі кількох джерел у текстову [9 МОВ 2.6.2]; - ідентифікує види помилок на рівні змісту,	Трансформування текстової інформації в графічну (<i>практично</i>). Мовні засоби Прислівник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників. Ступені порівняння прислівників. Способи творення прислівників. Написання прислівників із дефісом, разом та окремо. Букви <i>-н-</i> та <i>-nn-</i> у прислівниках. <i>Не</i> і <i>ні</i> з прислівниками. <i>-И</i> та <i>-і</i> в кінці прислівників. Текст Зміст прочитаного. Інтерпретація. Літературний твір Тема, сюжет і композиція. Засоби характеристики героїв. Художня деталь. Мотив твору. Історико-культурний контекст художнього твору. Григор Тютюнник. Повість «Климко». Олександр Довженко «Воля до життя».	«Запитання-відповідь»); - обговорення функції прислівників (гра «Аукціон прислівників»); - обговорення правил узгодження прислівників із дієсловами та прикметниками (гра «Колесо згоди»); - використання невербальних засобів спілкування під час читання / переказу уривків повісті; - складання простого плану тексту; - моделювання комунікативних ситуацій «Дійсне та минуле життя Климка» з активним використанням прислівників у мовленні; - перетворення прочитаних уривків із повісті у формат малюнку; - складання монологу на антивоєнну тематику «Я проти війни, бо це...» з використанням ланцюжка прислівників як ключових слів спротиву; - складання компліментів однокласникам / однокласницям, літературним персонажам. Робота з текстом: - формулювання запитань за прочитаним текстом «Як, де, коли...»; - виразне читання художніх творів; - пошук та виокремлення прислівників та ключових слів у прочитаному, характеристика героїв; - визначення ролі прислівників у розділах повісті / текстах різних жанрів і
---	---	---

структури та мовного оформлення, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення, спираючись на засвоєні норми [9 МОВ 3.3.1-1]; - розрізняє прислівники на основі аналізу їхніх морфологічних ознак і функцій у мовленні, виявляє типові закономірності функціонування їх на основі узагальнення власних спостережень [9 МОВ 4.1.1]; - використовує знання про прислівник для вдосконалення власного мовлення [9 МОВ 4.1.1-2]; - аналізує прислівники в усному мовленні, у текстах (художніх текстах, медіатекстах тощо) і робить висновки щодо доцільності використання їх [9 МОВ 4.1.2-1].		стилів. Письмова взаємодія: - виконання вправ на визначення морфологічних ознак і синтаксичної функції прислівників; - виконання завдань на виявлення ролі прислівників у тексті; - складання простих речень із прислівниками (за мотивами художніх творів); - складання карти пам'яті з теми на основі систематизації й узагальнення інформації. - створення кластеру «Воля до життя» за мотивом прочитаного художнього твору. Дослідження мовлення: - редагування речень, текстів; - аналіз мовних засобів для характеристики героїв художнього твору.
СЛУЖБОВІ ЧАСТИНИ МОВИ. ОРФОГРАФІЯ		
Модуль 5. Мовний зв'язок детективу й гумору		
- Свідомо слухає художні твори про фантастичні події та пригоди, навчальну інформацію про їх авторів/авторок [9 МОВ 1.1.1]; - відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення, зокрема художнього твору, акцентуючи на	Тема: Прийменник. Орфографія Комунікація Активне слухання. Основні труднощі під час слухання та способи їх уникнення. Формули мовленнєвого етикету.	Усна взаємодія: - застосування прийомів активного слухання; - формулювання проблемних, уточнювальних запитань за змістом почутого / прочитаного / побаченого;

важливих деталях [9 МОВ 1.1.2-1] обговорює актуальність, жанрово-родову належність художніх творів [9 МОВ 1.1.2-2]; - адекватно реагує на почуте, демонструючи розуміння комунікативних намірів співрозмовника [9 МОВ 1.1.2-3]; - формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння [9 МОВ 1.1.2-4]; - знаходить потрібну інформацію, відому або нову, в одному чи кількох джерелах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і використовує її відповідно до самостійно визначених цілей [9 МОВ 1.3.1-1]; - логічно й послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами та наводячи доречні приклади із власного або суспільно-історичного досвіду [9 МОВ 1.6.1-1]; - характеризує взаємозв'язок між темою, мікротемами та основною думкою тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 МОВ 2.2.3-1]; - аналізує причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментуючи їхні вчинки в контексті власного й суспільного досвіду [9 МОВ 2.3.1]; - висловлює власні почуття і враження від	Інформація Опрацювання текстової інформації. Використання інформації в різних ситуаціях спілкування (практично). Перетворення (трансформування) інформації. Мовні засоби Види прийменників за будовою. Непохідні й похідні прийменники. Написання похідних прийменників разом, окремо, з дефісом. Правила милозвучності (чергування у – в, і – й, з – із – зі). Синонімічні й антонімічні прийменники. Особливості вживання прийменників. Текст Розповідь у спілкуванні. Жанри мовлення. Тези. Словникова стаття. Літературний твір Детектив як жанр літератури. Особливості композиції детективу. Пригодницька інтрига. Катерина Штанко «Драconi, уперед!»	- переказ (вибірковий) прочитаного / почутого; - опис ілюстрацій до повісті; - усне висловлення з урахуванням ситуації спілкування (самореалізація, дружба, екологія, природа) за малюнком; - обговорення випадків уживання прийменників;; - укладання словничка етикетних формул. Робота з текстом: - виразне читання фрагментів твору / тексту, інтонування речень, уривків, що містять прийменники; - підготовка тез; - стислий переказ змісту художнього твору та висловлення власного ставлення до прочитаного на основі життєвого досвіду; - визначення жанру та особливостей композиції художнього твору; - характеристика персонажів тексту. Письмова взаємодія: - пояснення й застосування правил написання похідних прийменників; - складання словосполучень і речень із синонімічними / антонімічними прийменниками; - вправи, що передбачають застосування правил написання прийменників <i>разом / окремо / з дефісом</i>; -дослідження несподіваних поворотів
--	--	---

прочитання текстів (художніх текстів, медіатекстів тощо) [9 МОВ 2.3.2]. - висловлює власні почуття і враження від прочитання текстів (художніх текстів, медіатекстів тощо) [9 МОВ 2.3.2]; - створює власний текст (художній текст, медіатекст тощо) на основі прочитаного [9 МОВ 2.7.2]; - самостійно добирає й використовує способи творчого експериментування з художнім текстом, зважаючи на власні потреби й мету та усвідомлюючи ризик несприйняття створеного [9 МОВ 2.7.2-2]; - записує від руки або з використанням спеціальних (зокрема й цифрових) пристроїв джерел, ураховуючи фактор адресата [9 МОВ 3.1.1]; - зіставляє власну думку, зафіксовану письмово, з міркуваннями інших осіб [9 МОВ 3.1.2-2]; - ідентифікує різні види помилок виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення, спираючись на засвоєні норми [9 МОВ 3.3.1]; - добирає доречні службові частини мови, спираючись на усталені мовні норми, для досягнення відповідної комунікативної мети [9 МОВ 3.1.4]; - розрізняє службові частини мови на основі аналізу їхніх характерних ознак і функцій у мовленні, виявляє системні міжрівневі взаємозв'язки між ними, типові		сюжету (інтриги); - аналіз словникових статей; - допис для соціальних мереж з теми «Екологічна мрія сучасних драконів». Дослідження мовлення: - редагування словосполучень, речень і текстів; - розпізнавання, групування приємників на основі їхніх смислових і граматичних особливостей; - аналіз мовних явищ у художніх творах; - відновлення тексту із пропущеними приємниками; - створення хмари слів / діаграми Венна для характеристики персонажів художнього твору.
	Тема: Сполучник. Орфографія Комунікація Роль запитань у спілкуванні. Комунікативні наміри (запитати,, обґрунтувати, заспокоїти, наказати, попросити тощо). Роль фразеологізмів у спілкуванні. Інформація Способи подання інформації. Інфографіка. Мовні засоби Види сполучників за будовою, походженням.	Усна взаємодія: - відповідь на запитання за змістом почутого / прочитаного / побаченого; - визначення і характеристика ролі сполучників як засобів зв'язку між словами в словосполученнях; - складання опису з активним вживанням сполучників у мовленні; - переказ прочитаного від імені героя. Робота з текстом: - застосування прийомів критичного читання відповідно до мети; - визначення ключових слів; - розповідь за опорною схемою про сполучник як засіб зв'язку;

закономірності функціонування їх на основі узагальнення власних спостережень [9 МОВ 4.1.1]; - визначає особливості кожної службової частини мови, аналізуючи усне мовлення й тексти, зокрема літературні твори [9 МОВ 4.1.2]; - використовує знання про системність мовних явищ для вдосконалення власного мовлення [9 МОВ 4.1.1-2]; - досліджує власне мовлення, аналізує основні риси авторського стилю тексту (художнього тексту, медіатексту тощо) для вдосконалення власного стилю мовлення [9 МОВ 4.2.4-1].	Сурядні й підрядні сполучники. Використання їх у простому і складному реченнях як засобу зв'язку однорідних членів і частин складного речення. Написання сполучників разом та окремо. Розрізнення сполучників й однозвучних слів. Синонімічні й антонімічні сполучники. Текст Вдумливе читання. Скорочення тексту. Складники друкованого чи цифрового текстового. Джерела інформації. Літературний твір Пригодницький гумористичний твір. Гумор. Всеволод Нестайко «Тореадори з Васюківки».	- створення інфографіки про службові частини мови; - добір заголовків до розділів повісті. Письмова взаємодія: - складання словосполучень та речень зі сполучниками; - підготовка есе з використанням сполучників «Неподільна радість - виклик чи буденність для тебе?». Дослідження мовлення: - виокремлення в текстах сполучників; - розрізнення сполучників та однозвучних з ними слів; - групування сполучників за морфологічними ознаками; - вправи з написання сполучників разом / окремо; - редагування речень, текстів; - визначення ролі художніх засобів у фрагментах повісті (VII-VIII / XI-XII); - виявлення та аналіз особливостей мови героїв твору; - укладання словника фразеологізмів.
	Тема: Частка. Орфографія Комунікація Емоції в процесі спілкування. Культура приватного спілкування. Жанри мовлення. Згода, Відмова.	Усна взаємодія: - застосування прийомів активного слухання; - відповіді на запитання з використанням часток для емоційного забарвлення; - переказ фрагментів повісті / тексту із додаванням часток для передачі емоцій або уточнення;

	Інформація Актуальність і несуперечливість інформації. Прийоми перевірки інформації. Факти і судження (практично). Мовні засоби Частки формотворчі та словотворчі. Частки, що надають слову або реченню додаткових відтінків. Правопис. <i>Не і ні</i> з різними частинами мови. Написання часток <i>-бо, -но, -то, -от, -таки</i>. Текст Мета читання. Зміст прочитаних творів. Емоційний складник художнього тексту. Літературний твір Засоби комічного. Портретна характеристика героїв. Валентин Чемерис «Вітька + Галя, або Повість про перше кохання».	- аналіз мовленнєвої ситуації, обстоювання власної позиції щодо порушеної проблеми; - обговорення літературних уподобань; - моделювання комунікативних ситуацій. Робота з текстом: - перевірка актуальності інформації; - аналіз прикладів інформаційних маніпуляцій; - виокремлення в тексті часток, визначення їх функцій; - виразне читання текстів; - опис стану героїв у різних життєвих ситуаціях; - пошук та аналіз портретних характеристик героїв у повісті; - пошук у тексті фразеологізмів, що є засобами комічного; - використання здобутої інформації в різних ситуаціях спілкування; Письмова взаємодія: - виконання вправ; - складання речень із частками <i>-бо, -но, -то, -от, -таки</i>; - вільний диктант за змістом художнього твору з активним використанням словотворчих часток. Дослідження мовлення: - аналіз ролі часток у популярних подкастах/відео; - аналіз мовних явищ у художньому тексті;
--	---	---

		- редагування речень; - створення інформаційних мемів за прочитаними розділами твору.
ВИГУК. ОРФОГРАФІЯ		
Модуль 6. Фантастика в почуттях, емоціях і волі, або Овва! Це ж фантастика!		
Свідомо слухає художні твори про фантастичні події та пригоди, навчальну інформацію про їх авторів/авторок [9 МОВ 1.1.1]; - формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння [9 МОВ 1.1.2-4]; - переказує почуте повідомлення (художній, медіатекст тощо) докладно, стисло, вибірково, творчо, акцентуючи на змісті загалом, на окремих важливих деталях чи на фрагментах почутого відповідно до мети й ситуації спілкування [9 МОВ 1.2.1-1]; - визначає тему, основну ідею, окреслює коло порушених у почутому повідомленні (художньому, медіатексті тощо) проблем, розрізняє важливі для розуміння почутого деталі [9 МОВ 1.4.1]; - визначає і коментує порушені в одному чи кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) проблеми [9 МОВ 2.2.1];	Тема: Вигук. Орфографія Комунікація Принципи етики спілкування. Нетикет. Безпечне цифрове середовище. Онлайн-взаємодія (практично). Інформація Особливості медійної інформації. Актуальність інформації (<i>практично</i>). Мовні засоби Вигук - особлива частина мови. Групи вигуків за значенням. Дефіс у вигуках. Кома і знак оклику в реченнях із вигуками. Звуконаслідувальні слова. Текст Мета читання. Зміст прочитаних творів. Емоційний складник художнього тексту.	Усна взаємодія: - застосування прийомів активного слухання; - обговорення правил етикету в соціальних мережах і безпечної поведінки в цифровому просторі; - формулювання запитань та відповіді на них із використанням етикетних конструкцій; - переказ (вибірковий) прочитаного / почутого / побаченого; - моделювання онлайн-спілкування літературних героїв із дотриманням норм етикету та безпечної поведінки в цифровому просторі; - обґрунтування власної думки щодо визначеної теми/мікротеми прочитаного твору/почутої інформації. Робота з текстом: - визначення теми, проблеми та ідеї твору; - складання тез за почутим / прочитаним із мовної та літературної тем; - виокремлення вигуків у тексті та

- аналізує причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментуючи їх вчинки в контексті власного і суспільного досвіду [9 MOV 2.3.1]; - передає прочитане з кількох джерел, узагальнюючи, скорочуючи, доповнюючи словесно інформацію [9 MOV 2.6.1-1]; - створює власний текст (медіатекст) на основі прочитаного [9 MOV 2.7.2]; - фіксує в письмовій формі (від руки або з використанням спеціальних, зокрема цифрових, пристроїв) власні міркування або інформацію з різних джерел, враховуючи адресата [9 MOV 3.1.1]; - створює типові дописи/ медіатексти (зокрема використовуючи гіпертекстові посилання) у цифровому середовищі для обговорення особистісних і соціально важливих питань [9 MOV 3.2.1]; - ідентифікує різні види помилок, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення [9 MOV 3.3.1]; - розрізняє мовні одиниці різних рівнів на основі аналізу їх характерних ознак і функцій у мовленні, виявляє системні міждієв'язки між ними, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення власних спостережень [9 MOV 4.1.1];	Літературний твір Поняття про фантастичну повість. Засоби характеротворення героїв. Мистецький контекст. Олесь Бердник «Хто зважиться – вогняним наречеться».	визначення стилістичної функції їх; - визначення теми повісті та мікротем розділів; - пошук у творі цитат для характеристики героїв; - коментування та обґрунтування актуальності порушених у повісті проблем з урахуванням власного досвіду; - характеристика поведінки, учинків і висловлень літературних персонажів та виявлення причин виникнення емоційного стану їх; - створення карти подорожей героїв повісті на онлайн-платформі. Письмова взаємодія: - виправлення помилок з урахуванням засвоєних знань про вигук; - створення акровірша про улюбленого героя з використанням емоційних або спонукальних вигуків; - підготовка стислого допису (4-5 речень) для шкільного онлайн-блогу, Google Classroom або Padlet із захопливим заголовком, що привертає увагу (з використанням вигуків). Дослідження мовлення: - дослідження мовлення героїв твору, обґрунтування доцільності вживання вигуків; - групування вигуків за певними ознаками;
--	--	---

- визначає особливості вигуків, аналізуючи усне мовлення та медіатексти / тексти, зокрема літературні твори [9 МОВ 4.1.2].		- уживання розділових знаків у реченні з вигуками; - редагування речень.
8 клас		
Модуль 1. Мова й історія		
Слухає інформацію з різних джерел на відомому й нову тематику, озвучену у вільному темпі, художні тексти, медіатексти тощо [9 МОВ 1.1.1]; - розпізнає і передає прихований зміст повідомлення (художнього тексту, медіатексту тощо), виражений невербально [9 МОВ 1.1.3]; - свідомо застосовує прийоми активного слухання [9 МОВ 1.1.1-1]; - виокремлює в почутому повідомленні (художньому тексті, медіатексті тощо) значущі деталі, пояснює їхню роль [9 МОВ 1.5.3]; - висловлює власні почуття і враження від прочитання текстів (художніх текстів, медіатекстів тощо), аналізуючи наявні в них виражальні засоби [9 МОВ 2.3.2]; - характеризує роль, виражальні можливості й вплив на слухача (адресата) значущих деталей, зокрема художніх, тексту (художнього, медіатексту тощо) [9 МОВ 1.5.3-1]; - доречно використовує цитати з різних джерел (художніх, медіатекстів тощо) для підтвердження й увиразнення власних	Тема: Вступ. Мова – маркер безпеки державних кордонів Комунікація Види слухання. Засоби впливу на слухача. Активне слухання, його прийоми. Значущі деталі почутого / прочитаного. Інформація Відоме й нове. Прогноз на основі отриманої інформації. Мовні засоби Мова як фактор існування держави. Мовне й етнічне самоусвідомлення українців. Текст Основні ознаки тексту. Зв'язність, цілісність художнього, медіатексту. Деформований текст. Літературний твір Художній твір в історико-культурному	Усна взаємодія: - застосування прийомів активного слухання; - моделювання комунікативних ситуацій; - визначення теми і мікротем; - складання плану почутого; - переказ (стислий) прочитаного / почутого; - прогнозування на основі почутої інформації; - доповнення тексту за поданим початком; - самостійний підбір текстів різних стилів і жанрів (художніх, медіатекстів тощо) українських авторів відповідно до мети читанням. Робота з текстом: - коментоване читання художніх творів для виявлення та характеристики значущих деталей, пояснення їх ролі та впливу на читача; - відповідь на запитання за змістом прочитаного з використанням цитат з художніх та медіатекстів; - коментування інтерв'ю з відомою людиною про значення мови як

поглядів, ідей, переконань [9 МОВ 1.6.1-3]; - здійснює й обґрунтовує самостійний вибір вербальних і невербальних (зокрема неявно виражених) засобів [9 МОВ 1.7.1-1]; - використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (рубрикація, заголовки, скорочення, виділення тощо) для оптимізації роботи з текстовою інформацією [9 МОВ 2.1.2-1]; - характеризує особливості структури тексту (художнього, медіатексту тощо), визначаючи їхні функції та роль мовних засобів у ньому [9 МОВ 2.4.3-1]; - самостійно обирає тексти (художні, медіатексти тощо) українських авторів, різних стилів і жанрів відповідно до мети читання [9 МОВ 2.5.1-1].	контексті доби. Історичні твори. Усний народний епос. Старини (билини). Своєрідність давнього українського письменства. Жанр повчання. Естетична цінність художніх творів. Іван Білик. «Дарунки скіфів». «Старина про Іллю Муромця та Соловія». Володимир Мономах «Повчання дітям».	інструмента опору; - написання аргументативного есе. Письмова взаємодія: - виконання вправ на відновлення деформованого тексту; - конспектування прочитаного; - написання мовних і літературних диктантів; - створення текстів-розповідей.. Дослідження мовлення: - пошук інформації за запитом; - аналіз мовних явищ; - спостереження за власним і чужим мовленням; - відтворення цілісності деформованого тексту; - поєднання графічної та текстової інформації в межах одного / кількох текстів.
СИНТАКСИС. ПУНКТУАЦІЯ		
Модуль 2. Заповідь і слово!		
Визначає й характеризує системні міжрівневі взаємозв'язки між словосполученнями і реченнями на основі узагальнення власних спостережень за мовою і мовленням, зокрема й за літературними творами [9 МОВ 4.1.1-1]; - використовує знання про системність мовних явищ для вдосконалення власного	Тема: Словосполучення й речення Комунікація Урахування ситуації спілкування. Ознаки багатого мовлення. Інформація Розрізнення фактів і суджень	Усна взаємодія: - застосування прийомів активного слухання; - коментування почутої інформації; - переказ (стислий / вибіркового) прочитаного / почутого; - доповнення тексту за поданим початком;

мовлення [9 МОВ 4.1.1-2]; - самостійно передає за допомогою різних способів і засобів візуалізації власне розуміння почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), структуруючи інформацію [9 МОВ 1.2.3-1]; - знаходить потрібну інформацію, відому або нову, в одному чи кількох джерелах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і використовує її відповідно до самостійно визначених цілей [9 МОВ 1.3.1-1]; - окреслює тематику і проблематику почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) для подальшої інтерпретації [9 МОВ 1.4.1-1]; - виявляє важливі деталі почутого повідомлення (зокрема, художнього тексту, медіатексту) для ілюстрування власного розуміння почутого [9 МОВ 1.4.1-2]; - визначає зв'язок між фрагментами частково неповної інформації, здобутої з одного чи кількох різних джерел, для формування цілісного уявлення [9 МОВ 1.4.2-1]. - доречно використовує цитати з різних джерел (художніх, медіатекстів тощо) для підтвердження й увиразнення власних поглядів, ідей, переконань [9 МОВ 1.6.1-3]; - здійснює й обґрунтовує самостійний	(практично). Мовні засоби Відомості про синтаксис. Словосполучення. Будова й види словосполучень. Речення прості й складні, двоскладні й односкладні. Текст Способи скорочення тексту. Літературний твір Одвічні істини - підґрунтя духовно багатой особистості. Читацький досвід. Емоційний стан читача. Притча як жанр. «Євангеліє від Матвія». Апостол Павло з Тарсу «Перше послання до коринтян». «Євангеліє від Луки». Притча про блудного сина. Б.-І. Антонич. «Різдво».	- моделювання комунікативних ситуацій; - проявлення емоцій під час читання художніх текстів; - використання невербальних засобів спілкування під час декламування текстів / виголошення виступу. Робота з текстом: - виокремлення фактів і суджень, поданих у текстах; - критичне читання фрагментарних і перерваних текстів; - відповідь на запитання за змістом прочитаного; - визначення теми, ідеї, проблематики прочитаного художнього твору; - аналіз структури художніх творів, - характеристика персонажів з використанням цитат; - складання анотації; - формулювання запитань до прочитаного тексту. Письмова взаємодія: - відтворення графічно словосполучення / речення / тексту під диктовку; - виконання вправ; - конспектування прочитаного; - характеристика персонажів прочитаних художніх творів; - написання мовних і літературних диктантів.
---	---	---

вибір вербальних і невербальних (зокрема неявно виражених) засобів [9 МОВ 1.7.1-1]; - використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (рубрикація, заголовки, скорочення, виділення тощо) для оптимізації роботи з текстовою інформацією [9 МОВ 2.1.2-1]; - характеризує особливості структури тексту (художнього, медіатексту тощо), визначаючи їхні функції та роль мовних засобів у ньому [9 МОВ 2.4.3-1]; - самостійно обирає тексти (художні, медіатексти тощо) українських авторів, різних стилів і жанрів відповідно до мети читання [9 МОВ 2.5.1-1].		Дослідження мовлення: - розрізнення словосполучень за способами вираження головного слова; - з'ясування особливостей простих і складних, двоскладних і односкладних речень; - редагування словосполучень, речень; - спостереження за використанням словосполучень і речень у текстах різної жанрово-стильової спрямованості.
Модуль 3. Слава й воля!		
- Організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); - розрізняє синтаксичні одиниці різних рівнів на основі аналізу їхніх характерних ознак і функцій у мовленні, виявляє системні міжрівневі взаємозв'язки між ними, типові закономірності функціонування їх на основі узагальнення власних спостережень [9 МОВ 4.1.1]; - творчо використовує широкий спектр мовних засобів, обираючи з-поміж	Тема: Просте речення Комунікація Міжкультурна комунікація. Національна самобутність невербальних засобів спілкування. Інформація Інформація відома / нова в одному чи кількох джерелах. Інформація повна / неповна / частково неповна.	Усна взаємодія: - аналіз і обговорення прикладів міжкультурної комунікації; - виокремлення відомої і нової інформації в почутому / прочитаному / побаченому; - відповідь на запитання з використанням простих речень відповідного типу; - аргументування власної оцінки прочитаного тексту за допомогою простих речень різних типів; - усний переказ (стилий, вибіркового, докладний) на основі прочитаного

запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення [9 MOV 4.2.1-1]; - визначає особливості синтаксичних одиниць, аналізуючи усне мовлення та медіатексти / тексти, зокрема літературні твори [9 MOV 4.1.2]; - аналізує виучувані мовні явища в усному мовленні, текстах (художніх текстах, медіатекстах тощо) і робить висновки щодо функціонування та доцільності використання їх [9 MOV 4.1.2-1]; - створює художні / публіцистичні тексти різних типів, аргументуючи власну позицію [9 MOV 3.1.2]; - формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння [9 MOV 1.1.2-4]; - переказує почуте повідомлення (художній, медіатекст тощо) докладно, стисло, вибірково, творчо, акцентуючи на змісті загалом, на окремих важливих деталях чи на фрагментах почутого відповідно до мети й ситуації спілкування [9 MOV 1.2.1-1]; - визначає тему, основну ідею, окреслює коло порушених у почутому повідомленні (художньому, медіатексті тощо) проблем, розрізняє важливі для розуміння почутого деталі [9 MOV 1.4.1]; - інтегрує інформацію, надану в різний	Мовні засоби Головні й другорядні члени. Головні члени речення. Способи вираження підметів (оглядово). Види та способи вираження присудків (оглядово). Тире між підметом і присудком. Речення поширені й непоширені. Другорядні члени речення: повторення. Види означень. Прикладка як різновид означень. Написання непоширених прикладок. Додаток. Види та способи вираження обставин. Порівняльний зворот. Розділові знаки при ньому. Порядок слів у реченні. Логічний наголос. Текст Фрагментарні тексти. Гіпертекст у медіатексті. Літературний твір Засоби художньої мови. Сюжетність українського ліро-епосу. Зміст і форма ліричного твору. Український народний героїчний ліро-епос. Народні думи. Історичні пісні. «Дума про Марусю Богуславку». «Пісня про Морозенка». «Чи не той то хміль...»	тексту з використанням простих речень. Робота з текстом: - виділення відомої / нової, повної / неповної інформації в текстах; - виокремлення основної інформації та другорядних деталей повідомлення / тексту; - виписування прикладів синтаксичних одиниць із художніх та медійних текстів; - характеристика образів прочитаного художнього твору з використанням простих речень; - аналіз сюжету прочитаного художнього твору. Письмова взаємодія: - добір прикладів речень; - складання речень за схемами; - перетворення текстової інформації на графічну й навпаки (побудова карт пам'яті, наприклад: «Способи вираження головних членів речення», «Прикладка як різновид означення». Дослідження мовлення: - перетворення речення одного типу на речення іншого типу; - визначення головних і другорядних членів речення; - доповнення простого непоширеного речення другорядними членами відповідно до ситуації мовлення; - коментування порядку слів у реченнях у тестах (художніх, медіатекстах);
--	---	--

спосіб (текстову, графічну, числову тощо) в межах одного або кількох текстів (художніх текстів, медіатекстів тощо), зокрема в гіпертекстах у цифровому середовищі [9 МОВ 2.2.5-1]; - доречно використовує цитати з різних джерел (художніх, медіатекстів тощо) для підтвердження й увиразнення власних поглядів, ідей, переконань [9 МОВ 1.6.1-3];	«Виряджала мати сина під Крути до бою». Михайло Петренко «Дивлюсь я на небо». Тарас Шевченко «Причинна».	- побудова схем речень; - спостереження за способами вираження головних і другорядних членів речення, порівняльних зворотів у художньому тексті.
Модуль 4. Романтика й реальність!		
Розрізняє синтаксичні одиниці різних рівнів на основі аналізу їхніх характерних ознак і функцій у мовленні, виявляє системні міжрівневі взаємозв'язки між ними, типові закономірності функціонування їх на основі узагальнення власних спостережень [9 МОВ 4.1.1]; - творчо використовує широкий спектр мовних засобів, обираючи з-поміж запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення [9 МОВ 4.2.1-1]; - визначає особливості синтаксичних одиниць, аналізуючи усне мовлення та медіатексти / тексти, зокрема літературні твори [9 МОВ 4.1.2]; - аналізує виучувані мовні явища в усному мовленні, текстах (художніх текстах, медіатекстах тощо) і робить	Тема: Односкладне речення Комунікація Офіційне спілкування. Обговорення. Інформація Особливості медійної інформації. Актуальність інформації <i>(практично)</i>. Мовні засоби Односкладні речення. Односкладне називне речення. Односкладні речення з головним членом присудком. Означено-особове. Неозначено-особове речення. Узагальнено-особове речення. Безособове речення. Особливості вживання односкладних речень.	Усна взаємодія: - застосування прийомів активного слухання; - коментування почутої інформації; - переказ змісту почутого / прочитаного / побаченого з використанням односкладних речень; - висловлення власної думки щодо прочитаного художнього твору, життєвої ситуації, перетворення односкладних речень на двоскладні й навпаки; - участь у діалогах, полілогах; - визначення мікротеми запропонованих текстів; - аналіз мовленнєвої поведінки в умовах офіційного спілкування; - обговорення порушених у текстах проблем; - формулювання уточнювальних запитань.

висновки щодо функціонування та доцільності використання їх [9 МОВ 4.1.2-1]; - створює художні тексти різних типів, аргументуючи власну позицію [9 МОВ 3.1.2]; - формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння [9 МОВ 1.1.2-4]; - переказує почуте повідомлення (художній, медіатекст тощо) докладно, стисло, вибірково, творчо, акцентуючи на змісті загалом, на окремих важливих деталях чи на фрагментах почутого відповідно до мети й ситуації спілкування [9 МОВ 1.2.1-1]; - визначає тему, основну ідею, окреслює коло порушених у почутому повідомленні (художньому, медіатексті тощо) проблем, розрізняє важливі для розуміння почутого деталі [9 МОВ 1.4.1]; - передає прочитане з кількох джерел, узагальнюючи, скорочуючи, доповнюючи словесно інформацію [9 МОВ 2.6.1-1]; - доречно використовує цитати з різних джерел (художніх, медіатекстів тощо) для підтвердження й увиразнення власних поглядів, ідей, переконань [9 МОВ 1.6.1-3]; - здійснює й обґрунтовує самостійний вибір вербальних і невербальних (зокрема неявно виражених) засобів [9 МОВ	Повні й неповні речення. Тире в неповних реченнях. Текст Вторинні тексти. Стислий переказ. Способи скорочення тексту. Літературний твір Тема / ідея / проблематика художнього твору. Паспорт художнього твору. Микола Гоголь. «Сорочинський ярмарок». Іван Нечуй-Левицький. «Микола Джеря».	Робота з текстом: - визначення стильової ролі односкладних речень у текстах різної жанрово-стильової належності; - аналіз прочитаних художніх творів; - характеристика емоційного стану літературного персонажа, його поведінки, вчинків засобами односкладних речень; - виділення відомого й нового; - виокремлення основної інформації та другорядних деталей повідомлення / тексту. Письмова взаємодія: - переказ різних видів (стислий, вибірковий, докладний) на основі прочитаного тексту із використанням односкладних, неповних двоскладних речень; - трансформування текстової інформації в таблицю / схему / карту пам'яті; - написання есе; - написання мовних і літературних диктантів. Дослідження мовлення: - визначення граматичних особливостей і комунікаційної доцільності односкладних речень; - розподіл односкладних речень на види; - перетворення двоскладних речень в односкладні й навпаки; - засвоєння особливостей функціонування
--	--	--

1.7.1-1]; - використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (рубрикація, заголовки, скорочення, виділення тощо) для оптимізації роботи з текстовою інформацією [9 МОВ 2.1.2-1]; - характеризує особливості структури тексту (художнього, медіатексту тощо), визначаючи їхні функції та роль мовних засобів у ньому [9 МОВ 2.4.3-1]; - самостійно обирає тексти (художні, медіатексти тощо) українських авторів, різних стилів і жанрів відповідно до мети читання [9 МОВ 2.5.1-1].		односкладних речень; - добір власних прикладів тощо.
Модуль 5. Драматургія й театр!		
-Розрізняє синтаксичні одиниці різних рівнів на основі аналізу їхніх характерних ознак і функцій у мовленні, виявляє системні міжрівневі взаємозв'язки між ними, типові закономірності функціонування їх на основі узагальнення власних спостережень [9 МОВ 4.1.1]; - творчо використовує широкий спектр мовних засобів, обираючи з-поміж запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення [9 МОВ 4.2.1-1]; - визначає особливості синтаксичних	Тема: Просте ускладнене речення Комунікація Адресат спілкування (повторення). Звертання в спілкуванні. Інформація Зв'язок інформації з власним та суспільно-історичним досвідом. Мовні засоби Однорідні члени речення. Однорідні й неоднорідні означення. Однорідні додатки.	Усна взаємодія: - визначення і характеристика адресата / адресанта спілкування; - моделювання мовленнєвих ситуацій, що зумовлюють використання звертань, однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень; - створення монологів із залученням простих ускладнених речень; - перефразування реплік діалогу з використанням звертань; - висловлення власної думки щодо запропонованої життєвої ситуації або під час аналізу художнього твору;

одиниць, аналізуючи усне мовлення та медіатексти / тексти, зокрема літературні твори [9 МОВ 4.1.2]; - аналізує виучувані мовні явища в усному мовленні, текстах (художніх текстах, медіатекстах тощо) і робить висновки щодо функціонування та доцільності використання їх [9 МОВ 4.1.2-1]; - створює художні тексти різних типів, аргументуючи власну позицію [9 МОВ 3.1.2]; - формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння [9 МОВ 1.1.2-4]; - переказує почуте повідомлення (художній, медіатекст тощо) докладно, стисло, вибірково, творчо, акцентуючи на змісті загалом, на окремих важливих деталях чи на фрагментах почутого відповідно до мети й ситуації спілкування [9 МОВ 1.2.1-1]; - визначає тему, основну ідею, окреслює коло порушених у почутому повідомленні (художньому, медіатексті тощо) проблем, розрізняє важливі для розуміння почутого деталі [9 МОВ 1.4.1]; - передає прочитане з кількох джерел, узагальнюючи, скорочуючи, доповнюючи словесно інформацію [9 МОВ 2.6.1-1]; - аргументовано висловлюється про актуальність і достовірність інформації на	Однорідні обставини. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами та розділові знаки при них. Речення зі звертаннями: види звертань і розділові знаки при них. Поняття про відокремлення. Відокремлення другорядних членів речення (оглядово). Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями (оглядово). Розділові знаки в реченнях зі вставними словами, словосполученнями, реченнями (оглядово). Текст Структура тексту. Висновки як елемент тексту. Літературний твір Зображення народних традицій у драматичних творах. Засоби комічного. Григорій Квітка-Основ'яненко «Сватання на Гончарівці». Михайло Старицький «За двома зайцями».	- участь у літературних дискусіях, - створення ментальної мапи / кластеру з мовної теми. Робота з текстом: - читання інформаційних, художніх та медіатекстів; - визначення основних проблем, порушених у художньому творі, у контексті життєвого та суспільно-історичного досвіду; - аналіз мовних засобів творення комічного в художніх текстах; - характеристика образів прочитаного художнього твору з використанням простих ускладнених речень; - визначення структурних складників тексту. Письмова взаємодія: - зображення текстової інформації щодо простого ускладненого речення у вигляді схеми, моделі, таблиці; - виконання вправ з творчого використання мовних засобів,; - написання есе. Дослідження мовлення: - засвоєння елементів, що ускладнюють речення; - розпізнавання ускладнених речень; - визначення ускладнювальних елементів; засвоєння ознак однорідності в реченні; - засвоєння правил пунктуації в простих ускладнених реченнях;
---	---	---

основі власного досвіду, аналізу прочитаного тексту (художнього тексту, медіатексту тощо) та критичних суджень інших [9 MOB 2.4.2-1]; - доречно використовує цитати з різних джерел (художніх, медіатекстів тощо) для підтвердження й увиразнення власних поглядів, ідей, переконань [9 MOB 1.6.1-3]; - здійснює й обґрунтовує самостійний вибір вербальних і невербальних (зокрема неявно виражених) засобів [9 MOB 1.7.1-1]; - використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (рубрикація, заголовки, скорочення, виділення тощо) для оптимізації роботи з текстовою інформацією [9 MOB 2.1.2-1]; - характеризує особливості структури тексту (художнього, медіатексту тощо), визначаючи їхні функції та роль мовних засобів у ньому [9 MOB 2.4.3-1]; - самостійно обирає тексти (художні, медіатексти тощо) українських авторів, різних стилів і жанрів відповідно до мети читання [9 MOB 2.5.1-1].		- з'ясування комунікаційної доцільності ускладнених речень; - визначення синтаксичної ролі однорідних, відокремлених членів; - підготовка повідомлення про народні традиції за прочитаними художніми творами з використанням презентації PowerPoint XML - пояснення правил уживання розділових знаків у простому ускладненому реченні.
--	--	---

9 клас

Модуль 1. Мова й література: код стійкості

- свідомо застосовує прийоми активного слухання [9 MOV 1.1.1-1]; - відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), акцентуючи на важливих деталях, зокрема художніх деталях у художньому тексті [9 MOV 1.1.2-1]; - виявляє невербальні засоби, що вказують на наявність у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) прихованої інформації, передає прихований зміст почутого [9 MOV 1.1.3-2]; - переказує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) докладно / стисло / вибірково / творчо, акцентуючи на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) відповідно до мети і ситуації спілкування [9 MOV 1.2.1-1]; - виявляє важливі деталі почутого повідомлення (зокрема, художнього тексту, медіатексту) для ілюстрування власного розуміння почутого [9 MOV 1.4.1-2];	Вступ Тема: Українська мова і виклики сьогодення Комунікація Повторення вивченого в 7-8 класах. Комунікативна взаємодія. Правила спілкування у віртуальному просторі (нетикет). Інформація Повторення вивченого в 7-8 класах. Новизна і важливість інформації (практично). Правдивість інформації (практично). Фейки. Причина появи. Особливості поширення. Явна і прихована інформація. Причини спотворення інформації. Мовні засоби Суть поняття «виклик». Ставлення до мови в українському суспільстві. Практика мовокористування українців. Запозичення іншомовних елементів. Бар'єри розвитку мови.	Усна взаємодія: - застосування прийомів активного слухання; - коментування почутої інформації; - переказ почутого / прочитаного / переглянутого в різний спосіб залежно від мети; - обговорення різних комунікативних стратегій, визначення їхньої доцільності в різних ситуаціях; - розігрування коротких сцен, де кожен учасник має свою приховану або явну мету спілкування; - складання діалогу на визначену тему; - виступ перед однолітками на патріотичну тему. Робота з текстом: - відповідь на запитання за змістом прочитаного; - пошук інформації з певного питання, зокрема з використанням цифрових ресурсів; - зіставлення текстів за певними ознаками (у парах, групах); - аналіз медіатекстів на наявність маніпуляцій та пропаганди; - створення «карти знань» для продукування нових ідей під час аналізу художнього тексту.
--	--	--

- визначає достовірність, новизну, несуперечливість інформації, відповідність своїм переконанням, поглядам [9 MOB 1.5.1-2]; - позитивно впливає на емоційний стан учасників групової комунікації, цінуючи власну культурну традицію та виявляючи повагу до інших [9 MOB 1.8.3-1]; - застосовує різні види критичного читання текстів різних стилів, зокрема фрагментарних (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [9 MOB 2.1.1-1]; - розмежовує в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) фактичну інформацію, суб'єктивні судження та прихований підтекст, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментує підтекст, наводить приклади з особистого та суспільного досвіду [9 MOB 2.2.2-1]; - робить аргументовані висновки про наявність у тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) ознак маніпулятивного впливу, доречно цитуючи відповідні фрагменти [9 MOB 2.4.2-2]; - обстоює власну позицію щодо порушеної проблеми, аналізуючи та узагальнюючи різні погляди та ідеї [9 MOB 3.1.2-3];	Текст Різновиди текстів (одиничні і множинні, цілісні, перервані і змішані). Мета читання (для отримання інформації, виконання завдань, розвитку естетичного досвіду). Літературний твір Світ цінностей та ідей Тараса Шевченка. Образно-тематичний зміст твору. Ліро-епічний твір. Поема. Політична сатира. Тарас Шевченко. «Сон» («У всякого своя доля...»), «І мертвим, і живим, і ненародженим...».	Письмова взаємодія: - написання тексту (електронний лист, допис у соцмережі, короткий виступ) із чітко визначеною метою (наприклад, переконати, проінформувати, подякувати); - складання письмової відповіді, яка протидіятиме маніпуляції з обґрунтуванням своєї позиції та уникненням агресії; - конспектування почутого / прочитаного / переглянутого; - корегування написаного з коментуванням за визначеними критеріями; - написання формального есе в публіцистичному стилі на задану тему. Дослідження мовлення: - дослідження взаємодії вербальних і невербальних засобів спілкування; - добір прикладів фраз і висловлювань, що містять дискримінацію або упереджене ставлення, з різних джерел; - аналіз впливу дискримінаційних висловлювань на адресата та розроблення альтернативних, толерантних висловлювань; - дослідження виражальних засобів у почутому / прочитаному / переглянутому з увагою до авторського стилю; - експериментування з виражальними засобами у власних текстах;
--	--	---

- складає та оформлює власні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм [9 МОВ 3.1.4-1]; - аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання [9 МОВ 3.3.2-1]; - визначає та характеризує системні міжрівневі взаємозв'язки між мовними одиницями різних рівнів, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення власних спостережень за мовою і мовленням, зокрема на прикладі літературних творів [9 МОВ 4.1.1-1]; - використовує знання про системність мовних явищ для вдосконалення власного мовлення [9 МОВ 4.1.1-2]; - творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення [9 МОВ 4.2.1-1]; - взаємодіє з іншими особами, використовуючи твори мистецтва для створення власних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [9 МОВ 4.2.3-1].		- спостереження за власним та чужим мовленням; - виокремлення, розрізнення, порівняння та зіставлення мовних одиниць різних рівнів.
--	--	--

СИНТАКСИС. ПУНКТУАЦІЯ

Модуль 2. Мова як ключ до розуміння твору

- свідомо застосовує прийоми активного слухання [9 МОВ 1.1.1-1]; - обговорює актуальність, жанрово-родову належність почутого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), ідейно-тематичні та загальні естетичні особливості, зв'язок тексту із ситуацією спілкування та художнього тексту з певною епохою, творчістю митця [9 МОВ 1.1.2-2]; - переказує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) докладно / стисло / вибірково / творчо, акцентуючи на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) відповідно до мети і ситуації спілкування [9 МОВ 1.2.1-1]; - самостійно складає і komponує складний план, створює конспект, тези почутого, дає характеристику персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати, скорочення, умовні позначення, символи тощо [9 МОВ 1.2.2-1]; - самостійно передає за допомогою різних способів і засобів візуалізації власне розуміння почутого повідомлення (зокрема	Тема: Складне речення. Складносурядне речення Комунікація Ситуація спілкування. Форма і зміст повідомлення. Цифрове середовище. Безпечна поведінка в цифровому просторі. Інформація Маніпуляція і пропаганда. Уникання небажаного й небезпечного спілкування, протистояння маніпулятивним впливам. Мовні засоби Складне речення, його ознаки. Складні речення без сполучників, із сполучниковим (сурядним і підрядним) зв'язком. Складносурядне речення. Смислові зв'язки між частинами складносурядного речення. Сурядні сполучники як засіб зв'язку частин складносурядного речення. Розділові знаки між частинами складносурядного речення.	Усна взаємодія: - застосування прийомів активного слухання; - коментування почутої інформації; - обговорення почутого / прочитаного / переглянутого в культурно-історичному контексті та на основі життєвого досвіду; - участь у мінівебінарах, відпрацювання стратегії співпраці та ефективної комунікації в цифровому середовищі; - читання вголос складносурядних речень із правильною інтонацією; - відповіді на запитання та формулювання своїх запитань за змістом прочитаного / почутого тексту. Робота з текстом: - співвіднесення змісту сприйнятого тексту з історичним / культурним контекстом; - визначення зв'язку між елементами змісту тексту; - виявлення фактичної й прихованої інформації; - пошук інформації з певного питання, зокрема з використанням цифрових ресурсів; - слухання аудіозаписів поетичних текстів, покладених на музику, визначення естетичної й мистецької
--	---	--

художнього тексту, медіатексту), структуруючи інформацію [9 MOB 1.2.3-1]; - окреслює тематику і проблематику почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) для подальшої інтерпретації [9 MOB 1.4.1-1]; - визначає достовірність, новизну, несуперечливість інформації, відповідність своїм переконанням, поглядам [9 MOB 1.5.1-2]; - застосовує різні види критичного читання текстів різних стилів, зокрема фрагментарних (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [9 MOB 2.1.1-1]; - розмежовує в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) фактичну інформацію, суб'єктивні судження та прихований підтекст, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментує підтекст, наводить приклади з особистого та суспільного досвіду [9 MOB 2.2.2-1]; - поєднує подану в різні способи інформацію з кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), гіпертекстів у цифровому середовищі [9 MOB 2.2.5-1]; - робить аргументовані висновки про наявність у тексті (зокрема художньому	Текст Критичне читання. Літературний твір Особливості українського модернізму (оглядово). Відкритість творів літератури до інтерпретації. Олександр Олесь «Чари ночі», «Коли б ми плакати могли...». Крим в українській літературі (С. Руданський, Леся Українка, А. Кримський) (оглядово). Михайло Коцюбинський «На камені».	цінності творів; - розпізнавання типів складних речень у тексті; - виявлення фейкової інформації. Письмова взаємодія: - створення коротких статей або дописів для блогу, що передбачають висловлення власної позиції, використання засобів переконання та художньої виразності; - трансформувannya простих речень на складносурядні й навпаки; - складання складносурядних речень відповідно до комунікативного завдання; - визначення пунктограм та правильне написання речень; - створення тексту в публіцистичному стилі з використанням складносурядних речень; - створення вільного есе про один із творів модернізму. Дослідження мовлення: - дослідження різних аспектів впливу мовлення (реклами, мови ЗМІ) на формування громадської думки; - аналіз впливу цифрових технологій на приватне спілкування та розробка рекомендацій для покращення комунікації; - визначення смислових відношень між частинами складносурядного речення; - розрізнення складносурядних і простих ускладнених речень;
--	---	---

тексті, медіатексті) ознак маніпулятивного впливу, доречно цитуючи відповідні фрагменти [9 МОВ 2.4.2-2]; - передає зміст прочитаного з кількох джерел, узагальнюючи, скорочуючи, доповнюючи словесно інформацію (реферат, тези тощо) [9 МОВ 2.6.1-1]; - творчо опрацьовує прочитаний текст (зокрема художній текст, медіатекст), передає його в іншому культурно-історичному контексті [9 МОВ 2.7.1-1]; - оформлює власне висловлення з дотриманням принципів академічної доброчесності [9 МОВ 3.1.3-1]; - складає та оформлює власні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів відповідно до ustalених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм [9 МОВ 3.1.4-1]; - вирізняє прояви маніпулятивних впливів у цифровому середовищі та уникає їх [9 МОВ 3.2.4-1]; - аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання [9 МОВ 3.3.2-1]; - усуває недоліки у структурі тексту,		- лінгвістичне мінідослідження на задану тему; - проходження квестів за сюжетом художнього твору; - створення інтерактивних карт або віртуальних дошок для аналізу художніх засобів твору; - створення відео/музики до літературних творів за допомогою простих програм задля вираження їх ритмічності й ліричності.
---	--	---

враховуючи стилістичні та жанрові особливості тексту [9 MOV 3.3.2-2]; - визначає та характеризує системні міжрівневі взаємозв'язки між мовними одиницями різних рівнів, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення власних спостережень за мовою і мовленням, зокрема на прикладі літературних творів [9 MOV 4.1.1-1]; - використовує знання про системність мовних явищ для вдосконалення власного мовлення [9 MOV 4.1.1-2]; - творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення [9 MOV 4.2.1-1].		
Модуль 3. Мова як універсальний інструмент порозуміння		
- свідомо застосовує прийоми активного слухання [9 MOV 1.1.1-1]; - адекватно реагує на почуте, демонструючи розуміння комунікативних намірів співрозмовника [9 MOV 1.1.2-3]; - переказує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) докладно / стисло / вибірково / творчо, акцентуючи на	Тема: Складнопірядне речення Комунікація Типові стратегії мовленнєвої взаємодії. Аргументація. Інтонаційні засоби. Інформація Дослідження зібраної інформації, зокрема з погляду її достовірності,	Усна взаємодія: - інтерв'ю з уявними / реальними персонажами; - розповідь про зміст художнього твору з акцентом на головній ідеї/конфлікті/персонажі; - повідомлення на певну тему з використанням фрагментів медіатекстів (відео, аудіо) для ілюстрації своїх думок; - переказ почутого / прочитаного з

змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) відповідно до мети і ситуації спілкування [9 MOV 1.2.1-1]; - знаходить потрібну інформацію, відому або нову, в одному чи кількох джерелах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і використовує її відповідно до самостійно визначених цілей [9 MOV 1.3.1-1]; - окреслює тематику і проблематику почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) для подальшої інтерпретації [9 MOV 1.4.1-1]; - аналізує стильові, жанрові, естетичні та мовні особливості почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 MOV 1.4.3-1]; - визначає достовірність, новизну, несуперечливість інформації, відповідність своїм переконанням, поглядам [9 MOV 1.5.1-2]; - дослухається до інших думок, демонструючи готовність до зміни власної позиції за умови отримання достатньої аргументації [9 MOV 1.5.1-6]; - логічно і послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди,	надійності тощо. Маніпуляція і пропаганда (продовження). Дезінформація. Мовні засоби Складнопірядне речення. Складнопірядне речення, його будова й засоби зв'язку в ньому. Пірядні сполучники й сполучні слова у складнопірядних реченнях. Види складнопірядних речень. Складнопірядні речення з пірядними означальними. Складнопірядні речення з пірядними з'ясувальними. Складнопірядні речення з пірядними обставинними (мети, міри або ступеня, місця, наслідку, способу дії, порівняльні, умови, часу, причини, допусту). Розділові знаки між частинами складнопірядного речення. Складнопірядне речення з кількома пірядними частинами. Розділові знаки у складнопірядному реченні з кількома пірядними частинами. Текст Вторинні тексти. Творчий переказ.	елементами власного ставлення; - визначення ролі складнопірядних речень у текстах публіцистичного / наукового стилів, у яких ідеться про видатних українських учених або про батьківську оселю; - розповідь про найкращі моменти дитинства з використанням пірядних часу, місця, причини; - складання діалогу з пірядними частинами умови, учасники якого мають досягти компромісу; - пояснення своїх дій, учинків чи намірів в офіційно-діловому стилі з використанням складнопірядних речень із пірядними причини; - творчий переказ . Робота з текстом: - розпізнавання речень визначеного типу в художніх і медійних текстах; - аналіз синтаксичних і пунктуаційних помилок у тексті; - трансформування тексту одного жанру в інший; - розмежування складнопірядних та складносурядних речень у тексті. Письмова взаємодія: - написання есе-роздуму, листа (офіційного / неофіційного), статті для шкільної газети / блогу, рецензії на фільм / книгу; - написання повідомлення (допису,
---	---	---

ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами та наводячи доречні приклади із власного або суспільно-історичного досвіду [9 MOB 1.6.1-1]; - комунікує, визнаючи право на існування іншої думки, з дотриманням принципів етики спілкування, норм літературної вимови [9 MOB 1.6.1-2]; - виявляє і передбачає емоційні реакції в різних ситуаціях спілкування [9 MOB 1.8.1-1]; - розмежовує в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) фактичну інформацію, суб'єктивні судження та прихований підтекст, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментує підтекст, наводить приклади з особистого та суспільного досвіду [9 MOB 2.2.2-1]; - поєднує подану в різні способи інформацію з кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), гіпертекстів у цифровому середовищі [9 MOB 2.2.5-1]; - аргументовано висловлюється про актуальність і достовірність інформації на основі власного досвіду, аналізу прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) та критичних суджень інших осіб	Літературний твір Роди і жанри літератури. Зміст і форма літературного твору (тема, ідея, фабула, сюжет, композиція, художні образи, поетика) Покоління шістдесятників (оглядово). Дмитро Павличко «Ти зрікся мови рідної», «Два кольори», «Я стужився, мила, за тобою...». Володимир Підпалый «Тиха елегія», «Мамо, було, покличеш...», «Бачиш, між трав зелених...».	коментаря, статті, замітки тощо) у цифровому середовищі із застосуванням гіпертекстових посилань та візуалізації для обговорення особистих і соціально-важливих проблем; - доповнення фрагменту речення однією чи кількома підрядними частинами; - створення мінітекстів з використанням складнопідрядних речень. Дослідження мовлення: - визначення типів складнопідрядних речень; - реалізація мініпроектів з дослідження орфографічних / пунктуаційних помилок у складнопідрядних реченнях; - визначення складнопідрядних речень із підрядними частинами різних видів; - визначення пунктограм, обґрунтування вживання розділових знаків між частинами складнопідрядного речення; - лінгвістичний експеримент щодо зміни місця розташування підрядної частини; - трансформування простих речень із дієприслівниковими чи дієприкметниковими зворотами на синонімічні складнопідрядні; - створення проєкту в групі (наприклад, скласти електронний список відтворення уривків пісень, у яких є складнопідрядні речення); - створення цифрового соціального плаката / відеоролика на задану тему з
---	--	--

[9 МОВ 2.4.2-1]; - використовує для виконання завдань текстові / медіатекстові джерела, інформацію з яких вважає достовірною та надійною, аргументує вибір таких джерел [9 МОВ 2.5.1-1]; - представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів), комбінуючи різні способи і засоби візуалізації змісту [9 МОВ 2.6.1-2]; - записує власне або чуже мовлення, використовуючи у разі потреби відповідні прийоми оптимізації викладу думок (різні графічні прийоми, скорочення, виділення тощо) та засоби мовної виразності [9 МОВ 3.1.1-1]; - створює та презентує тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів на актуальну самостійно визначену тематику [9 МОВ 3.1.2-1]; - зіставляє власну думку, зафіксовану в письмовій формі, із думкою інших осіб [9 МОВ 3.1.2-2]; - обстоює власну позицію щодо порушеної проблеми, аналізуючи та узагальнюючи різні погляди та ідеї [9 МОВ 3.1.2-3]; - складає та оформлює власні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти)		використанням цитат із творів, поширюючи його через шкільні соціальні мережі; - формування цифрового колажу / презентації з ілюстраціями до творів.
--	--	--

різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм [9 МОВ 3.1.4-1]; - створює у цифровому середовищі повідомлення / медіатексти різних жанрів (дописи, коментарі, статті, замітки тощо) із застосуванням гіпертекстових посилань для обговорення особистих і соціально важливих проблем, зокрема популяризації читання [9 МОВ 3.2.1-1]; - ідентифікує різні види помилок на рівні змісту, структури та мовного оформлення, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення з урахуванням засвоєних мовних норм [9 МОВ 3.3.1-1]; - використовує знання про системність мовних явищ для вдосконалення власного мовлення [9 МОВ 4.1.1-2]; - творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення [9 МОВ 4.2.1-1].		
---	--	--

Модуль 4. Мова кохання та волі

- виявляє невербальні засоби, що вказують на наявність у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) прихованої інформації, передає прихований зміст почутого [9 МОВ 1.1.3-2]; - переказує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) докладно / стисло / вибірково / творчо, акцентуючи на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) відповідно до мети і ситуації спілкування [9 МОВ 1.2.1-1]; - аналізує стильові, жанрові, естетичні та мовні особливості почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 МОВ 1.4.3-1]; - обґрунтовує зв'язок почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) із власним та суспільно-історичним досвідом (підтримує діалог «читач — текст — автор») для оптимізації власної діяльності, зокрема в нових обставинах, прийняття рішень у різних ситуаціях [9 МОВ 1.4.5-1]; - визначає позицію співрозмовника/мовця та ступінь досягнення мети комунікації [9 МОВ 1.5.1-5]; - добирає і використовує необхідні	Тема: Безполучникове складне речення Комунікація Різноманітні стратегії продукування ідей. Принципи етики спілкування. Інформація Прийоми верифікації інформації. Принципи інформаційної гігієни. Мовні засоби Безполучникове складне речення. Смислові відношення між частинами безполучникового складного речення. Розділові знаки в безполучникових реченнях. Текст Естетична і мистецька цінність тексту. Літературний твір Літературний твір в історико-культурному контексті. Володимир Сосюра «Так ніхто не кохав...», «Сад». Іван Багряний «Тигролови».	Усна взаємодія: - застосування прийомів активного слухання; - коментування почутої інформації; - відповідь на запитання за змістом прочитаного / почутого; - дебати на актуальні для підлітків соціальні, екологічні, культурні чи моральні теми; - рольова гра, де один виступає в ролі журналіста, а інший – відомої особистості, експерта, свідка події; - переказ (докладний) художнього / публіцистичного тексту з додаванням власних роздумів, припущень, зміною фіналу або розширенням окремих епізодів. Робота з текстом: - читання, переказ, аналіз тексту відповідно до поставлених завдань; - виразне читання вголос текстів із безполучниковими складними реченнями; - розпізнавання безполучникових складних речень у тексті; - виявлення невербальних засобів, що вказують на наявність у почутому повідомленні прихованої інформації; - зіставлення змісту прочитаного з власною позицією;
---	---	---

вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації з урахуванням ситуації спілкування та комунікативних намірів, соціального і культурного контексту [9 MOB 1.7.1-1]; - модифікує використання інтонаційних засобів залежно від комунікативної ситуації [9 MOB 1.7.1-3]; - коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) проблем з урахуванням власного досвіду та культурно-історичного контексту [9 MOB 2.2.1-1]; - характеризує особливості структури тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), визначаючи функції та роль мовних засобів у ньому [9 MOB 2.4.3-1]; - використовує для виконання завдань текстові/медіатекстові джерела, інформацію з яких вважає достовірною та надійною, аргументує вибір таких джерел [9 MOB 2.5.1-1]; - представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів), комбінуючи різні способи і засоби візуалізації змісту [9 MOB 2.6.1-2]; - створює та презентує тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів на актуальну самостійно визначену тематику [9 MOB 3.1.2-1];		- пошук у тексті суперечливої інформації. Письмова взаємодія: - створення тексту із застосуванням безсполучникових складних речень; - написання статті для шкільної газети/сайту з використанням безсполучникових складних речень; - добір або складання безсполучникових складних речень із різними розділовими знаками та смисловими відношеннями між частинами; - створення тексту за визначеними характеристиками на основі певної графічної інформації (діаграми, графіки тощо); - написання твору в публіцистичному стилі на морально-етичну тему. Дослідження мовлення: - визначення смислових відношень між частинами складного безсполучникового речення; - дослідження використання безсполучникових складних речень у різних стилях мовлення; - проведення мовознавчого експерименту (заміна безсполучникових складних речень синонімічними складними сполучниковими та порівняння смислових відношень між частинами поданих й утворених
---	--	---

- складає та оформлює власні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм [9 МОВ 3.1.4-1]; - ідентифікує різні види помилок на рівні змісту, структури та мовного оформлення, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення з урахуванням засвоєних мовних норм [9 МОВ 3.3.1-1]; - аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання [9 МОВ 3.3.2-1]; - використовує знання про системність мовних явищ для вдосконалення власного мовлення [9 МОВ 4.1.1-2]; - аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць [9 МОВ 4.1.2-1]; - творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення [9 МОВ 4.2.1-1].		- конструкцій); - створення аудіо/відеозапису про особливості інтонування безсполучникових складних речень; - формування цифрових ілюстрацій до ключових сцен / образів твору за допомогою графічних редакторів.
---	--	--

Модуль 5. Мова сучасної української поезії

- переказує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) докладно / стисло / вибірково / творчо, акцентуючи на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) відповідно до мети і ситуації спілкування
[9 MOB 1.2.1-1];

- самостійно складає і komponує складний план, створює конспект, тези почутого, дає характеристику персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати, скорочення, умовні позначення, символи тощо
[9 MOB 1.2.2-1];

- прогнозує, як зміна форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) впливає на зміст, а зміна змісту впливає на форму
[9 MOB 1.4.3-2];

- пояснює причини відповідного емоційного стану в типових життєвих ситуаціях
[9 MOB 1.8.1-2];

- застосовує різні види критичного читання текстів різних стилів, зокрема фрагментарних (зокрема художніх текстів, медіатекстів)
[9 MOB 2.1.1-1];

Тема: Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку

Комунікація

Мета і позиція мовця.

Комунікативні наміри співрозмовника.

Прихований зміст повідомлення.

Інформація

Факти й судження.

Достовірність та надійність інформації.

Мовні засоби

Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.

Розділові знаки в складному реченні з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.

Текст

Жанри мережевої комунікації. Есе.

Літературний твір

Своєрідність сучасної української поезії (оглядово).

Читацький досвід, емоційний стан читача.

Олександр Ірванець. Поезії з циклу

Усна взаємодія:

- коментування тексту засобами складного речення;

- створення опису осіннього / зимового / весняного / літнього ранку з використанням складних речень із різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку;

- відтворення побутової чи шкільної ситуації з метою навчитися конструктивно спілкуватися;

- передача суті інформації одним складним реченням із різними видами зв'язку;

- обмін думками на теми, пов'язані з ціннісними орієнтирами.

Робота з текстом:

- добір речення визначеного типу в художніх і медійних текстах;

- створення структурної схеми тексту (у вигляді ментальної карти, кластера або опорних пунктів), яка відображає його ідею, тему та основну думку;

- визначення типу та стилю мовлення тексту, актуальності інформації; відтворення її графічно (графіки, схеми, плани, моделі тощо);

- написання тексту (читання мовчки, аналіз прочитаного та виконання завдань за змістом, у т.ч. завдань на

- характеризує особливості структури тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), визначаючи функції та роль мовних засобів у ньому [9 MOV 2.4.3-1]; - самостійно добирає та використовує деякі способи творчого експериментування із текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом), зважаючи на власні потреби і мету та усвідомлюючи ризик несприйняття створеного тексту [9 MOV 2.7.2-2]; - записує власне або чуже мовлення, використовуючи у разі потреби відповідні прийоми оптимізації викладу думок (різні графічні прийоми, скорочення, виділення тощо) та засоби мовної виразності [9 MOV 3.1.1-1]; - складає та оформлює власні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм [9 MOV 3.1.4-1]; - створює у цифровому середовищі повідомлення/медіатексти різних жанрів (дописи, коментарі, статті, замітки тощо) із застосуванням гіпертекстових посилань для обговорення особистих і соціально важливих проблем, зокрема популяризації читання	«Уроки класики» (одна-дві поезії за вибором), «3 міста, що ракетами розтрито»... Поезія з війни (одна-дві поезії за вибором учителя / учительки). Російське вторгнення в Україну та героїчний опір українського народу загарбникам.	перетворення інформації з однієї форми в іншу – схема, таблиця, графік); - виразне читання, зокрема. напам'ять поезій; - створення емоційного словника прочитаних творів. Письмова взаємодія: - трансформування речень (перетворення простих речень на складні, використовуючи різні види підрядного та сурядного зв'язку, або навпаки); - утворення складних речень із різними видами зв'язку відповідно до комунікативного завдання, а також за схемами; - оперативне повідомлення (новина) на основі власних спостережень чи інформації зі ЗМІ, соцмереж, на теми, пов'язані з подіями в закладі освіти, населеному пункті, Україні, світі або з діяльністю відомих осіб тощо; - складання тез науково-пізнавальної чи публіцистичної статті; - переказ (стислий) тексту наукового стилю з використанням складних речень із різними видами зв'язку (за самостійно складеним складним планом). Дослідження мовлення: - визначення комунікативного потенціалу складного речення; - визначення ролі безсполучникових
---	---	---

[9 MOV 3.2.1-1]; - використовує знання про системність мовних явищ для вдосконалення власного мовлення [9 MOV 4.1.1-2]; - аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць [9 MOV 4.1.2-1]; - творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення [9 MOV 4.2.1-1].		складних речень і складних речень з різними видами сполучникового та безсполучникового зв'язку в живому мовленні й письмових, зокрема, у художніх) текстах; - дослідження сфери застосування різних типів складного речення; - визначення пунктограм, обґрунтування вживання розділових знаків між частинами складних речень; - створення власних цифрових ілюстрацій до поетичних творів за допомогою графічних редакторів.
Модуль 6. Мова сучасної молодіжної прози		
- свідомо застосовує прийоми активного слухання [9 MOV 1.1.1-1]; - переказує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) докладно / стисло / вибірково / творчо, акцентуючи на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) відповідно до мети і ситуації спілкування [9 MOV 1.2.1-1]; - самостійно складає і komponує складний план, створює конспект, тези почутого, дає	Тема: Пряма й непряма мова. Чуже мовлення. Діалог Комунікація Форми презентації. Ненасильницька комунікація. Академічна доброчесність. Інформація Надійність і ненадійність джерел інформації. Авторитетні джерела інформації.	Усна взаємодія: - застосування прийомів активного слухання; - коментування почутої інформації; - переказ (стислий) змісту почутого інтерв'ю з відомою людиною з використанням речень із прямою й непрямою мовою; - обмін думками на теми, пов'язані з життєвим досвідом та ціннісними орієнтирами; - створення діалогу на задану / самостійно обрану тему; - визначення власної думки цитуванням;

характеристику персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати, скорочення, умовні позначення, символи тощо [9 MOB 1.2.2-1]; - визначає основну мету та прогнозує наміри співрозмовника, у разі потреби ставлячи уточнювальні запитання та цитуючи почуте, для налагодження комунікативної взаємодії та порозуміння [9 MOB 1.4.4-1]; - логічно і послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами та наводячи доречні приклади із власного або суспільно-історичного досвіду [9 MOB 1.6.1-1]; - доречно використовує цитати з різних джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для підтвердження та увиразнення власних поглядів, ідей, переконань [9 MOB 1.6.1-3]; - формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу структурно-змістової єдності та інтерпретації кількох прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [9 MOB 2.2.7-1]; - аргументовано висловлюється про актуальність і достовірність інформації на	Мовні засоби Повторення вивченого в 5 класі. Способи передачі чужого мовлення. Пряма та непряма мова. Речення з прямою мовою. Заміна речень із прямою мовою на речення з непрямою мовою. Цитата як спосіб передачі чужого мовлення. Способи оформлення цитат. Розділові знаки для оформлення цитат. Діалог. Розділові знаки при прямій мові й діалозі (повторення й поглиблення вивченого). Текст Узагальнення: структура тексту, типи тексту, текст як засіб комунікації. Проблема в тексті. Підтекст. Літературний твір Пошук сенсу існування та свого місця у світі в умовах значних особистісних або глобальних випробувань. Олександр Михед «Котик, Півник, Шафка» (скорочено). Макс Кідрук «Мексиканські хроніки» (скорочено).	- створення розповіді на основі коміксу; - переказ (вибірковий) тексту художнього стилю, у якому використано речення з прямою мовою або діалог (за самостійно складеним планом). Робота з текстом: - виразне читання вголос речень із прямою / непрямою мовою, діалогу за особами; - сприймання тексту з урахуванням особливостей культури та епохи; - аналіз авторської позиції в художньому творі, висловлення власної думки щодо неї. Письмова взаємодія: - повідомлення з використанням цитат; - написання короткої рецензії на обраний медіатекст (статтю, репортаж, рекламний ролик); - визначення способів та дотримання правил оформлення цитат; - написання есе в публіцистичному стилі з використанням речень із прямою мовою, цитат; - написання есе на суспільну та морально-етичну тему з використанням цитат відомих людей, речень із прямою й непрямою мовою; - конспектування публіцистичного тексту, сприйнятого на слух. Дослідження мовлення:
---	--	--

основі власного досвіду, аналізу прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) та критичних суджень інших осіб [9 MOV 2.4.2-1]; - використовує для виконання завдань текстові/медіатекстові джерела, інформацію з яких вважає достовірною та надійною, аргументує вибір таких джерел [9 MOV 2.5.1-1]; - записує власне або чуже мовлення, використовуючи у разі потреби відповідні прийоми оптимізації викладу думок (різні графічні прийоми, скорочення, виділення тощо) та засоби мовної виразності [9 MOV 3.1.1-1]; - створює та презентує тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів на актуальну самостійно визначену тематику [9 MOV 3.1.2-1]; - складає та оформлює власні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм [9 MOV 3.1.4-1]; - аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання [9 MOV 3.3.2-1]; - використовує знання про системність		- порівняння прямої й непрямої мови, усвідомлення різниці; - заміна прямої мови непрямою й навпаки; - складання речень із прямою мовою за схемами; - редагування речень, текстів; - добір цитат із віршів чи пісень певної тематики; - добір із текстів художніх творів чи з текстів офіційних промов цитат, які можна було б розмістити на білбордах, банерах, афішах; - створення діалогу-обговорення чи діалогу-домовленості з використанням фразеологізмів; - зіставлення змісту прочитаного з власними ціннісними орієнтирами; - пошук суперечливої інформації.
--	--	--

мовних явищ для вдосконалення власного мовлення [9 МОВ 4.1.1-2]; - аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць [9 МОВ 4.1.2-1].		
Повторення в кінці року		

Прикінцева частина

Методичні підходи до реалізації програми

Реалізація модельної навчальної програми інтегрованого курсу «Вивчаю державну мову» для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти базується на компетентнісному, діяльнісному, особистісно орієнтованому та інтегративному підходах, які є ключовими для формування компетентного мовця й читача, здатного креативно мислити, творчо самореалізовуватися та бути носієм духовності, традицій і культури українського народу.

Компетентнісний підхід зосереджується на формуванні ключових і предметних компетентностей здобувачів освіти. Навчання спрямоване не лише на засвоєння знань, а й на їхнє застосування в реальних життєвих ситуаціях, розвиток умінь критично мислити, розв'язувати проблеми, ефективно спілкуватися українською мовою, працювати в команді. Програма сприяє формуванню читацької грамотності, громадянських якостей, розвитку критичного й образного мислення, емоційного інтелекту, креативності.

Діяльнісний підхід передбачає активну участь учнів / учениць в освітньому процесі через практичну діяльність, зокрема проєкти, дослідження, дискусії, рольові ігри та ін. Це сприяє підвищенню мотивації до активного послуговування українською мовою під час навчання та повсякденного життя.

Особистісно орієнтований підхід акцентує на індивідуальних особливостях, потребах, інтересах і можливостях кожного учня / учениці, зокрема тих, хто проживав на тимчасово окупованій території та не мав доступу до української системи освіти. Він передбачає створення умов для саморозвитку, самореалізації та особистісного зростання, мотивації до навчання та формування позитивної самооцінки.

Інтегративний підхід реалізується шляхом поєднання змісту української мови й літератури на модульній основі, що передбачає вивчення обох компонентів у межах спільної соціокультурної теми. Такий підхід забезпечує цілісне сприйняття мовно-літературного матеріалу, сприяє глибшому усвідомленню ролі й функцій української мови та художньої літератури, їхньої естетичної, виховної й пізнавальної цінності.

Методи навчання

Важливим складником освітнього процесу є методи навчання:

оргдіяльнісні (цілевизначення, планування, рефлексія), що є дієвим інструментом реалізації суб'єкт-суб'єктної взаємодії між учителем і учнями. Застосування цих методів сприяє усвідомленню учнями цілей навчальної діяльності — як короткострокових (на рівні окремого уроку), так і довгострокових (у межах теми, розділу, предмета загалом); формуванню навичок планування, щоденного самоаналізу, самоконтролю та розвитку внутрішньої мотивації. Ці методи виховують відповідальність, вимогливість до себе, сприяють становленню самостійної особистості й особливо ефективні в умовах дистанційного або змішаного навчання;

методи проблемного навчання (проблемна розповідь, евристична бесіда, ситуаційний аналіз, метод проєктів, дослідницький метод та ін.), що активізують розумову діяльність, сприяють розвитку критичного й творчого мислення учнів / учениць. Зміщення акценту з суто мовної проблеми на проблеми особистісного й соціального характеру забезпечує формування навичок виявлення й

розв'язання життєвих проблем, стимулює учнів / учениць до пошуку рішень у реальних ситуаціях. Ціннісний компонент як складник компетентнісного підходу можна реалізувати у вигляді дискусійного питання, проблемного завдання чи мовленнєвої ситуації, що потребує аналізу, дослідження суті проблеми, оцінювання значущості її, аргументованого висловлення власної позиції;

модернізовані класичні методи (розповідь, бесіда, спостереження, самостійна робота з джерелами інформації, виконання вправ) залишаються основою шкільної практики, однак потребують адаптації до нових освітніх цілей та умов. Для формування в учнів / учениць ключових компетентностей доцільно доповнювати традиційні методи навчання української мови прийомами, що сприяють розвитку критичного мислення, формуванню вмінь розв'язувати проблеми, працювати в команді, приймати рішення, керувати емоціями, ефективно спілкуватися, формулювати припущення, генерувати нові ідеї.

Технології навчання

Технології розвитку критичного мислення: використання стратегій читання з позначками, складання кластерів, таблиць «ЗХВ» (Знаю – Хочу дізнатися – Вивчив), написання есе, участь у дебатах, що допомагає учням аналізувати, інтерпретувати й критично оцінювати художні, публіцистичні та інші тексти.

Інформаційно-комунікаційні технології: використання електронних словників, довідників, онлайн-ресурсів для пошуку інформації, створення презентацій, інтерактивних вправ, використання освітніх платформ. Програма передбачає взаємодію з різними типами текстів: друкованими, цифровими, візуальними та медіатекстами.

Технології розвитку креативності: написання творчих робіт (оповідань, віршів, есе), створення буктрейлерів, ілюстрацій до творів, інсценування літературних уривків.

Ігрові технології: дидактичні ігри, вікторини, квести, що підвищують мотивацію до навчання та сприяють кращому засвоєнню матеріалу.

Оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти є невіддільною частиною освітнього процесу, спрямованою на моніторинг прогресу, виявлення потреб та корекцію індивідуальних освітніх траєкторій. Орієнтирами для оцінювання є очікувані результати навчання, визначені цією програмою.

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів / учениць є формувальне та підсумкове.

Формувальне оцінювання є постійним процесом, що супроводжує навчання, не завжди передбачає виставлення балів, а зосереджується на наданні якісного зворотного зв'язку. Передбачає вибудовування індивідуальної освітньої траєкторії учнів / учениць; відстеження навчального поступу здобувачів освіти; вчасне виявлення проблем і вживання заходів для коригування індивідуальної освітньої траєкторії та методів навчання відповідно до індивідуальних та інших потреб учнів / учениць; формування у здобувачів освіти впевненості у власних силах, мотивації на досягнення та зацікавленість у навчанні.

Методи та засоби: щоденник спостережень, портфоліо учнів / учениць, картки зворотного зв'язку, шкали самооцінювання та

взаємооцінювання, бесіди, усне опитування, коментарі вчителя, тренувальні мінітести та вправи.

Підсумкове оцінювання має на меті встановити відповідність очікуваних і реальних результатів навчання після вивчення значного обсягу матеріалу.

Методи та засоби: діагностувальні роботи (есе, комплексні роботи), навчальні проекти, презентації результатів виконаних завдань і досліджень, комплексне оцінювання, що поєднує різні способи й засоби.

Вибір методів і засобів оцінювання зумовлюється особливостями рівня освіти, змісту навчального предмета та індивідуальними потребами учнів / учениць. Важливо, щоб оцінювання було валідним, надійним, об'єктивним, але водночас стимулювало до навчання та розвитку.

Рекомендовані джерела:

1. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М., Бондаренко Н. В., Новосьолова В. І., Попова Л. О. Методи навчання української мови учнів гімназії та ліцею : монографія. [Електронне видання]. – Київ : Видавничий дім «Освіта», 2023. 230 с.
<https://doi.org/10.32405/978-966-983-521-5-2023-230>
2. Мистецтво об'єктивного оцінювання в НУШ. Оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови як державної в класах з навчанням мовами корінних народів і національних меншин на засадах Нової української школи / В. Терещенко, А. Панченков, М. Алгольм, О. Лінник. Київ: ТОВ «Видавництво «ЮСТОН», 2024. 352 с.
3. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022 / кол. авт. : Г. Бичко (осн. автор), Т. Вакуленко, Т. Лісова, М. Мазорчук, В. Терещенко, С. Раков, В. Горох та ін.; за ред. В. Терещенка та І. Клименко / Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2023. 395 с.
4. Онлайн-платформа ВШО.
5. Онлайн-курс [Українська мова: слухаємо, пишемо, читаємо, взаємодіємо» для 5–6 класів](#).
6. Онлайн-курс [Мова МОЯ \(від А до Я\)](#).
7. Рі-стася [Українська мова](#).
8. Рі-стася [Українська література](#).